

Saamatu vabariik

Riigi peakontrolör Tarmo Olgo kinnitab, et riigi äriühingute juhtimine pole paranenud, vaid on veelgi nukramaks muutunud. lk 12

Kahtlased plakatid

Reformierakond ja Keskerakond tahavad lükata korruptsioonikomisjonis valimisreklaami maiguliste plakatite kohta hinnangu andmise valimiste järgsesse aega. lk 7

Haruldase haigusega jääb ilma abirahata

Haigekassa jätab kompensatsioonita patsiendid, kes vajavad haruldase haiguse raviks toidulisandeid. lk 7

Seeniorileht

Tänase lehe vahel!

●●● Eesti Päevaleht

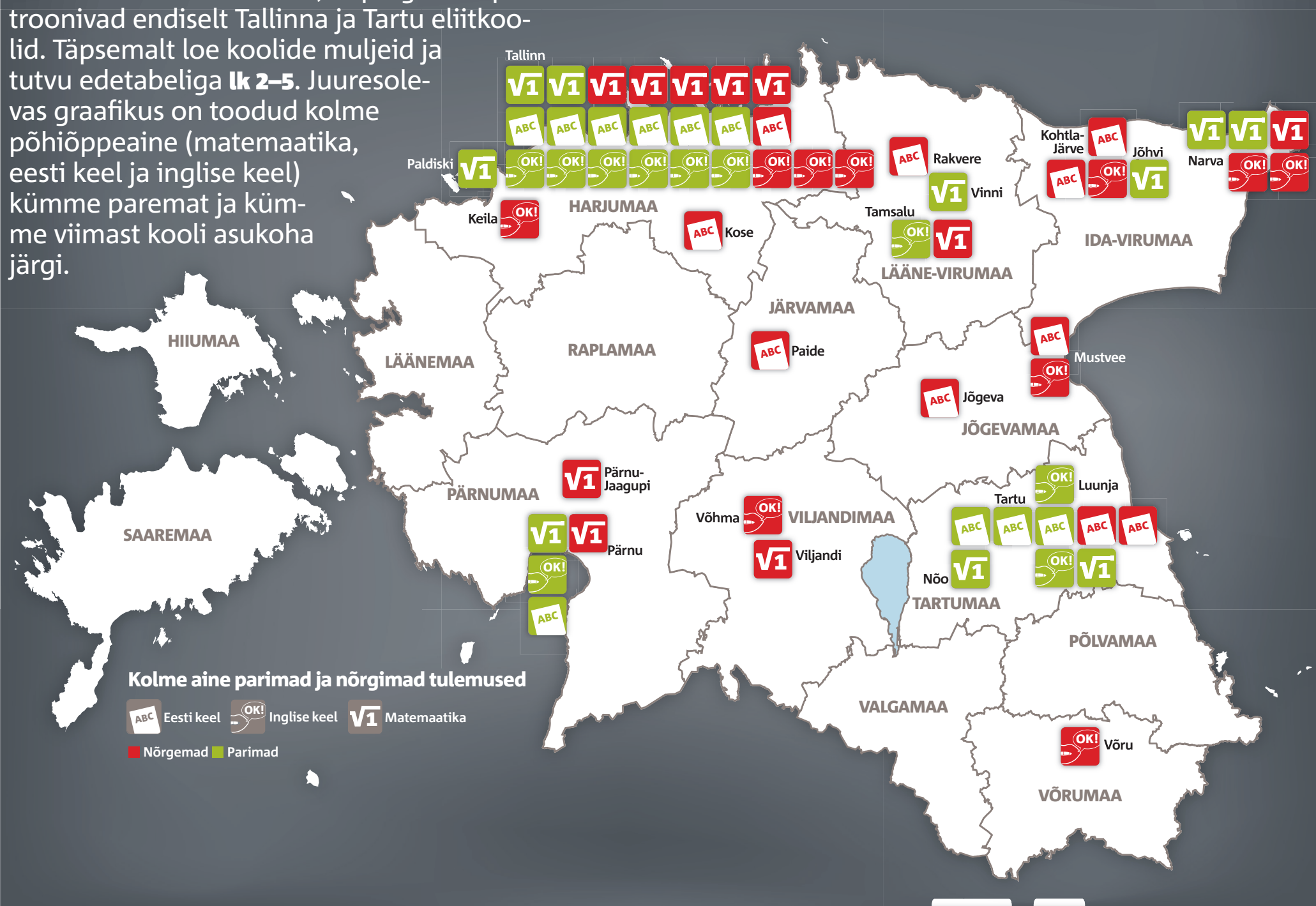
Eesti Päevaleht

HIND EESTIS 1,15 EURO | VÄLISMAAL 2,10 EURO | NR 181 | KOLMAPÄEV, 18. SEPTEMBER 2013

●●● ajaleht.epl.ee

Koolide edetabel 2013

SA Innove eile avalikustatud riigieksamite tulemusi vaadates näeme, et pingerea tipus troonivad endiselt Tallinna ja Tartu eliitkoolid. Täpsemalt loe koolide muljeid ja tutvu edetabeliga lk 2–5. Juuresolevas graafikus on toodud kolme põhiõppeaine (matemaatika, eesti keel ja inglise keel) kümme paremat ja kümme viimast kooli asukoha järgi.

JUHTKIRI

Et reformist ei saaks farss

Erkki Raasukese eestvedamisel riigiettevõtete valitsemise parandamiseks koostatud arutelu-dokumendist on enim tähelepanu saanud ettepanek koondada valitsemine eraldi riigiasutuse kätte. Ettepanekus ei ole midagi revolutsioonilist – paljudes maades on asi juba ammu nõnda korraldatud –, aga on siiski küsitav, kas sellise omandusüksuse loomine praeguses Eestis viiks soovitud tulemusteni.

Raasukese dokumendis, mille autorid on peale tema veel Regina Raukas ja Antti Perli, nähakse reformi nõnda, et kõigepealt võetakse vastu riigi osaluspoliitika ja seejärel moodustatakse kohe ka omandusüksus, kes hakkab seda ellu viima. Üks, kaks ja valmis.

Osaluspoliitika mustandi on Raasukese töögrupp juba valmis kirjutanud ja selles on palju õigeid mõtteid, mille mõistlikkuses me ei kahtle. Kahtleme selles, kas usk, et „uue üksuse loomine ei tähenda uue juhtimistasandi loomist või keerukuse kasvu“, tegelikkuses tõepoolest teostuks. Bürokratidel ja poliitikutel on võime mõistlikke initsiatiive kaaperdada ja farsiks muuta. Halval juhul saame juurde ühe kõrgepalgaliste ametikohtadega riigiasutuse, mis reformi sisulisi eesmärgi ei suuda.

Sellepärast ei pea me õigeks reformi alustamist omandusüksuse loomisest. Pigem võiksid

Omandusüksusest
Halval juhul saame juurde riigiasutuse, mis sisulisi eesmärgi ei suuda.

majandusminister Parts, rahandusminister Ligi ja peaminister Ansip alustuseks paari-kolme riigiettevõtte najal näidata, et neil on vajalike muudatuste tegemiseks tahtmist ja üksmeelt.

Raasukese dokumendi järgi tuleb igale riigi osalusega ettevõttele sõnastada riigipoolsed ootused ja ettevõtete nõukogude moodustamise kord vajab täiustamist. Kui esimese ülesandega saadaks võib-olla hakkama, siis teisega on seis üsna lootusetu. Tuleks ju nõukogudest eemaldada kümneid tegevpoliitikuid – OECD riikide parimas praktikas on nende nõukogudesse kuulumine erand, mitte reegel nagu Eestis.

Pole vahet, kas riigiettevõtteid valitsevad eri ministeeriumid nagu praegu või omandusüksus, mõlemal juhul tähendaks nõukogude kapitaalremont nii poliitikute kui ka nende parteide sissetuleku vähenemist. Märke, et sellega nõus oldaks, ei paista seni ühestki parlamendierakonnast. Kahju, kui majandusministeeriumi nõustamise tööd südamega võtnud Raasukese töö selle tõttu liiva jookseb. ●

REPLIIK

Jätame Rootsi rahule

Mie president ühines hiljuti Rootsis jälle poliitikute ja ametnike kooriga, kes Soomet ja Rootsit häälekalt NATO-sse astuma utsitab. See laul hakkab juba tüütaks muutuma. Tasub meenutada, kui kõva häälega lauldi meile idapiiri tagant „Ärge te mingil juhul NATO-sse min-ge“. No ja mis juhtus? Oleme NATO-s. Kõva pealekäimise tulemus on tegelikult ettearvatu.

Meie mure Rootsi ja Soome julgeoleku pärast on silma- kirjalik. Küll neid juba aidatakse, sest nemad aitavad julgeoleku vallas ennast ise palju rohkem, kui meie seda teeme. Mis puutub Soome ja Rootsi NATO-sse astumisse, siis ehk läheb see tõesti õnneks, kui Eesti poliitikud oma tüütu pealekäimisega meie probleeme täis NATO-sse kuulumist liiga palju meelde ei tuleta. ● **Andres Laasik**

lk 10 Ene-Margit Tiit: iibele mõjub hästi ülevus, mitte hirm.
lk 11 Eero Merilind: apteekrid saaksid arste rohkem abistada.

TALLINN KULUTAB 120 000 EUROT KONTSERDITUURILE

Kuues Eesti linnas 29. septembrist 4. oktoobrini toimuv kontserditiur „Ei ole üksi ükski maa“ läheb Tallinna maksumaksjale maksma 120 000 eurot. Tuur on osa Rahvarinde 25. aastapäeva tähistamise programmist, mida korraldab ja rahastab Tallinn, selle jaoks eraldati raha 2013. aasta esimese lisaeelarvega. Kontsertidel esinevad Ivo Linna, Koit Toome ja mitmed teised tuntud lauljad. **Delfi**

Hariduse mõõdupuu: viimast kooli lahutab

Riigieksamite tulemused näitavad, et endiselt on pingerea tipus eliitkoolid, kes on viimastest koolidest keskmiselt poolesaja punktiga ees. **Tänavu on tipus** näha ka palju vene koole, näiteks matemaatika eksami parimate esikümnest moodustavad vene koolid lausa poole. **Kuigi koolid ja õpilased** võtavad pingeridasid pigem sportliku huvina, jääb kõlama mõte, et kõrgem koht tagab koha ülikoolis.

Riigieksamid

Kelli Seiton
 reporter

SA Innove avalikustas eile kevadel sooritatud riigieksamite tulemuste üldstatistika.

Rida arve, õppeaineid ja kooli vormusid meedias kiirelt kirjudeks edetabeliteks. Kõikide ainetate kokkuvõttes said õpilased eksamisooritustel umbes kolmveerand punkti rohkem kui möödunud aastal – näitaja, mis ei ütle justkui midagi. Just seda, et keskmine punktisumma üksi ei näita kes on kellest parem, rõhutas ka tulemusi esitlenud SA Innove analüütik Krista Hinno.

Ometi võib keskmise numbri abil välja tuua mõningaid tendentse. Üks neist on kaua räägitud asjaolu, et parimaid tulemusi saadakse eliitkoolides. Eesti Päevalehe koostatud pingerea tipus troonivad jätkuvalt Tallinna ja Tartu eliitkoolid, sekka ka mõni venekeelne kool, näiteks Narva humanitaargümnaasium. Kusjuures, tabeli tipus seisva Tallinna reaalkooli tulemus on kahel

viimasel aastal tõusnud kolmveerand punkti võrra. Rohkem liikumist toimub tabeli tagumises otsas, näiteks parandasid 2012. aastal madalaimad keskmised eksamipunktid saanud Tallinna Paekaare gümnaasiumi õpilased tänavu oma tulemust pea 17 punkti võrra.

47 punkti vahet

Kõnekas on ka edetabeli tipus troonivate ja tabeli tagumisse

KURITEGEVUS VÄHENEB

Justiitsministeeriumi koostatava kuritegevuse baromeetri andmeil registreeriti jaanuarist augustini 26 292 kuritegu, mida on 4% vähem kui 2012. aasta samal ajavahemikul. **Delfi**

KÕLVART: KÄISIN KAPO AMETNIKU JUTUL

Põhja-Tallinna kohvikus tülili läinud Mihhail Kõlvart (pildil) ütles, et pidi sellest aru andma ka kapole, asutus seda väidet kommenteerida ei soovinud. **Delfi**

IRL-IL KEELATI SAVISAARE NIME KASUTAMINE

Harju maakohus keelas eile hagi tagamise korras Isamaa ja Res Publica Liidul registreerida ja kasutada Edgar Savisaarega seotud domeeninimesid. IRL-il keelati nimekujundeid edgarsa-

visaar, savisaaredgar, esavisaar või savisaare sisaldavate domeeninimede kasutamine ning nendel informatsiooni ja veebilehtede esitamine. Kohtumäärus on viivitamata täidetav. **ERR**

Täna digilehes

- Eestlaste uus rakendus kaardistab maailmas toimuvat.
- Iraanis kaotati internetitsensuur.

Eesti esimest ja poolsada punkti

Endise Paldiski vene gümnaasiumi matemaatikaõpetaja Marina Šenderjuk rõhutab, et heade tulemuste saavutamisel mängib olulist rolli see, et õpetaja ja õpilased saaksid omavahel hästi läbi.

Foto: Rauno Volmar

otsa jäävate koolide keskmiste punktide vahe – 47 punkti. Ain Tõnisson haridus- ja teadusministeeriumist sõnas, et kui tabelis üksteisele lähetikku seisvate koolide puhul ei saa selgelt öelda, et üks või teine on parem, siis osa koolide tulemused on oluliselt halvemad kui teiste omad. Ühtlasi rõhutas ta, et riigieksam ei mõõda kõiki neid aspekte, mida õpilasele koolis edasi anda tahetakse. Ent Eesti Päevalehega suhelnud õpilaste ja koolide töötajate seisukohtadest jäi kõlama mõte: mida kõrgemal pingereas, seda kindlam on pääs edasi õppima.

Kolmanda aspektina tõi Innove eksamiarenduse nõunik Einar Rull esile, et tänavu saavutati viimase kümne aasta parimad tulemused matema-

tikas, keemias ja inglise keeles, madalaimad jällegi geograafias ja bioloogias. Seejuures on huvitav, et matemaatika puhul ületavad neid noormeeste tulemusi 5,8 punktiga. Viimati oli nii suur punktivahe matemaatika eksamil 2010. aastal. „Poiste eelis on raken-

Tänavu olid viimase kümne aasta parimad tulemused matemaatikas ja keemias.

dusoskus, tüdrukutel aga äratundmine,” võttis Rull kokku, miks näiteks PISA testides on poisid ja tüdrukud võrdsed, ent riigieksamil mitte.

Järgmistel külgedel olevad Eesti koolide õpilaste keskmised tulemused on omamoodi murdepunkt, märkisid eksamitulemuste tutvustajad eile:

KOMMENTAAR

Laps käigu tava-põhikoolis ja siis eliitgümnaasiumis

Tarmo Strenze

Tartu ülikooli sotsioloogia teadur*

„Põhikoolides sõltub õpilase õppe-dukus väga vähe sellest, millises koolis ta täpselt käib. Palju rohkem sõltub õppe-dukus kodusest olukorrast – kui haritud on vanemad ja kui hea on [pere] materiaalne olukord. Gümnaasiumi tasandi kohta ei ole selliseid andmeid, mida saaks otseselt võrrelda eespool mainitud põhikooli tulemustega, aga teiste andmete baasil võib oletada, et gümnaasiumiõpilaste puhul võib n-ö kooli kvaliteet mõjutada rohkem kui põhikoolis seda, kui hästi õpilane õpib, muu hulgas ka seda, kui kõrge tulemuse [ta] saab riigieksamis.

Millest tuleb eliitkoolide kõrgem kvaliteet, on raske öelda. Suurt rolli mängib kindlasti õpilaste endi loodud kooli sisekliima, aga võib olla lisab ka kool mingi lisaväärtuse. Kindlasti mõjutavad nii põhikooli- kui ka gümnaasiumiõpilaste õppe-dukust vaimsed võimed ja kodune olukord.

Seega lihtne soovitus lapsevanematele: pange laps suvalisse, näiteks kodulähedasse põhikooli ja siis eliitgümnaasiumisse.”

**Strenze on uurinud Eesti koolide kvaliteeti ja selle mõju õpilaste õppetulemustele*

tuleval kevadel ei soorita õpilased enam mitte eksamit aines, milles soovivad, vaid kolmes kohustuslikus – matemaatikas, eesti keeles ja võõrkeeles.

Uuenenud eesti keele eksam on juba läbi proovitud ja seda muuta ei plaanita, ka võõrkeelelega on kõik korras. Veel on jäänud välja mõelda hea lahendus matemaatika teadmiste kontrollimiseks. „On osa, kes õpivad kitsast, ja teised, kes õpivad laia matemaatikat. Aga ülikoolidel on vaja ühist skaalat, keda vastu võtta,” sõnas Tõnisson. Lahendamist vajab aga ka see, kuidas saab riik tagasisidet õpilastest teadmiste kohta ülejäänud õppeainetes. „Info kogumise viisi on ikka vaja. Bioloogias näiteks,” nentis Tõnisson.

Eesti Päevaleht uuris kolmest koolist, kuidas suhtuvad nemad eksamitulemuse järgi koostatavasse edetabelisse. ●

Vene koolide tugev matemaatika

Paldiski vene gümnaasiumi, mis tänavu riigieksami te keskmiste tulemuste edetabelis lausa rohkem kui saja kohalist tõusu näitas, enam ei ole.

Matemaatikaõpetaja Marina Šenderjuk õpetab koos oma kolleegidega nüüd hoopis Paldiski vene põhikoolis ja kõik gümnaasiumiõpilased, hoolimata eesti või vene rahvusest, jätkavad kooliteed Paldiski ühisgümnaasiumis.

Vene gümnaasiumi viimane aasta jääb aga nii õpetajale kui ka koolile meelde. Keskmise eksamitulemus paranes rohkem kui 10 punkti võrra, matemaatika eksami puhul on aga näiteks aastal 2011 lausa 33-punktiline tõus tehtud: 49,1-lt 82,1-ni.

Üldiselt võibki öelda, et vene koolid näitasid matemaatikas kõrget taset – selle eksami edetabeli esikümnes on parim keskmine tulemus lausa viiel vene koolil.

Tihe ja sõbralik kontakt

Kaks viimast aastat on just Marina Šenderjuk hoolitسنud selle eest, et tema kooli õpilased saaksid matemaatika selgeks. „Hea tulemus eksamil tuleb ainult siis, kui õpetaja ja õpilase vahel on tihe ja sõbralik kontakt,” sõnas Šenderjuk ühe põhitõe, millest ta oma töös lähtub.

Ta lisas, et normaalne ja aktiivne kontakt peab olema ka klassi õpilaste vahel. „Ja selles viimases klassis oli väga hea õhkkond.”

Taebla gümnaasiumi 20 punkti parem tulemus eesti keeles

Läänemaal Taebla gümnaasiumis on eesti keele õpetamise vankri ette rakendatud kaks Tiinat – õpetajad Mägi ja Prank. Paari aastaga on nad kahekesi parandanud kooli eesti keele eksami või kirjandi tulemust kokku pea 20 punkti võrra.

„Ega siin mingit nippi polegi. Tööd tuleb teha igal aastal ja sõltub ka seltskonnast,” rääkis Tiina Mägi, kelle käe all õppinud noored sooritasid eksami nii sel kui ka möödunud aastal. Taebla koolis võetakse edetabelit pigem sportliku hasardina – ikka on põnev vaadata, kus teised maakonna koolid on või milline on kooli keskmine eksamitulemus eelmise aastaga võrreldes. „Kõik

need, kes koolis on, viime ju eksamile. Kui kool valiks õpilasi, siis saaks muidugi parema tulemuse,” rääkis Mägi.

Õpetaja suunab

Ta rõhutas, et see, mis tulemuse õpilane teeb, oleneb suuresti ikkagi sellest, mida too tahab – näiteks on Mägi klassist läinud eksamile noormees, kelle emakeele hinne oli puudulik, aga kes lõpuksami kirjan- di eest sai 83 punkti. Õpetaja saab omalt poolt kaasa aidata suunamisega, Mägi peab kõige olulisemaks lugemist, sest see annab lapsele keeletunnetuse.

Mägi käe all uuel kevadel eksamiks valmistuv Karina Kirisberg tõstis õpetaja puhul esile jaksu segaseid teemasid

Šenderjukile olid õpetamisel abiks teised kooli matemaatikaõpetajad, kellega metoodilisi vahendeid jagati ja teineteist õppeaasta jooksul toetati. „Õpilaste eksamiks ettevalmistamine ei toimu ju 12. klassis. See on pikk ja keeruline protsess, mis algab juba 1. klassis. Tähtis on mitte ainult lahendada ülesandeid, vaid arendada õpilaste loovmõtlemist ja oskust iseseisvalt leida ülesannete lahendusvõimalusi,” sõnas ta.

Kooli eesmärk ei ole Šenderjuki sõnul kunagi olnud edetabelis kõrge koha saavutamine, vaid see, et õpilastel oleks võimalik astuda ülikoolidesse.

Kõik tänavused lõpetajad seda ka tegid.

ikka ja jälle üle selgitada. „Ta innustab. Hakkad mõtlema, et seda kõike on ju endal vaja,” sõnas ta.

Abiturient kinnitas õpetaja Mägi sõnu, et kool võtab eksamitulemustest koostatud pingerida lihtsalt huvitava tabelina. „Just täna õpetaja naljaga mainis, et tehke järele. Kui neid tulemusi vaatan, siis hakkab pigem mõte sinnapoole liikuma, et kuhu ma ise tahan jõuda. Mind motiveeribki ta veel paremini tegema,” ütles Kirisberg.

Taebla gümnaasiumi keskmine eksamitulemus eesti keeles oli tänavu 73,6 punkti, kusjuures 2011. aastal oli see 53,8 punkti. Seega parandasid nad oma tulemust 20 punktiga.

Reaalkooli napilt saadud esikoht

Kevadel kooli lõpetanud Markus Villig näib keskmistest eksamitulemustest rääkides ükskõikne – hoolimata sellest, et tema ja ta klassikaas- lased on need, kelle eksamitulemused Tallinna reaalkooli teist aastat järjest koolide pingerea tippu viisid.

„Punkt eksamitulemustes siia või sinna ei näita, kui edukas kool on, ja edetabel pole see, mis eksamiks valmistudes närvi ajaks,” sõnas Villig. Ka kooli ja õpetajate suhtumisest ei paistnud tema sõnul välja nn tabelis koha hoidmise vajadus. „Pigem motiveeris meid [eksamil] see, et tahtsime välismaale minna ja headesse ülikoolidesse pääseda,” lausub Villig.

Paljudest teistest Eesti koolidest erinevalt on n-ö eliitkoolist reaalkoolil suurem

vabadus endale õpilasi valida. „Ka see, kui su kõrval on inimesed, kes teevad tööd, aitab kaasa. Ja enamasti satuvad siia kooli need, kes tahavad õppida,” sõnas Villig. Teine kooli suur tugevus on tema arvates see, et sealsed õpetajad suunavad õpilasi aktiivselt olümpiaadidele.

Hea võrrelda

Reaalkooli direktor Gunnar Polma sõnas aga, et oleks vale väita, et kooli juhtkond ei jälgi eksamitulemuste põhjal koostatud edetabelit ega ela sellele kaasa. „Kindlasti vaatame, kus me oleme, ja heas mõttes võrdleme end teiste koolidega, näiteks Hugo Treffneri gümnaasiumiga,” sõnas ta.

Kahe kooli võidujooks on tasavägine: Hugo Treffneri gümnaasium jääb küll sam-

mu võrra taha, ent on kahe aastaga üha lähemale jõudnud. Tänavu edestas reaalkool Hugo Treffneri gümnaasiumi 1,29 punktiga, mullu 1,78-ga.

Just häid õpetajaid peab direktor Polma eksamiedetabeli tipus troonivate koolide eeliseks tagumisse otsa jäävate koolidega võrreldes. Üheks põhjuseks peab ta seda, et õpetaja elukutse ei ole piisavalt väärtustatud. „See on suur väljakutse, et õpetaja amet oleks ükskõik mis piirkonnas suur au ja väärikus,” sõnas Polma ja lisas, et keegi peab ikka olema edetabelis esimene või viimane, ent nende kahe vahe peaks olema minimaalne.

Lõppenud kooliaasta keskmiste eksamitulemuste pingerea esimese ja viimase vahe oli 47 punkti. ●

Loe ka lk 4–5

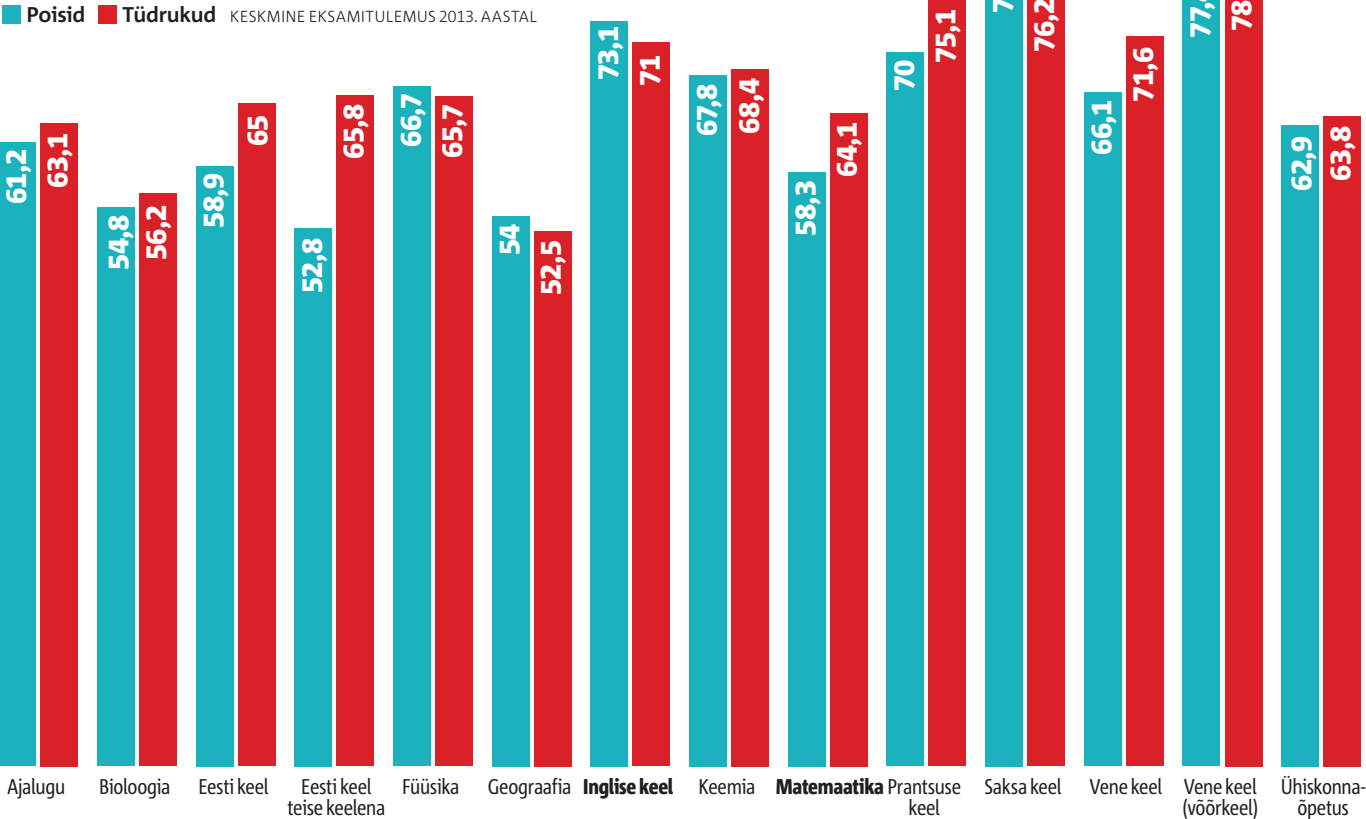
Reaalkool troonib teist aastat edetabeli tipus

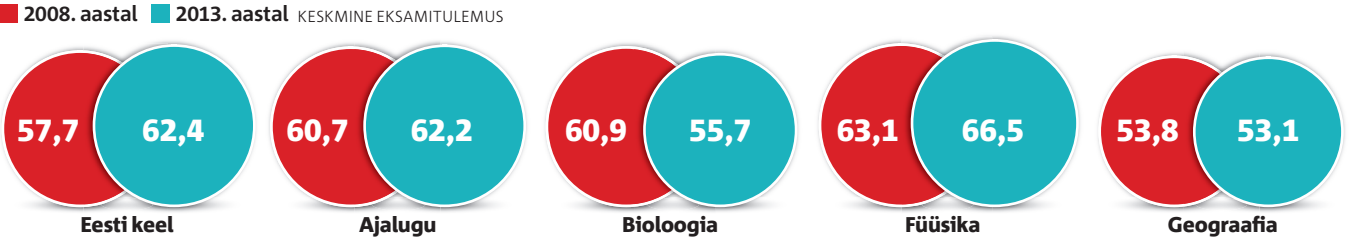
Koolide järjestus keskmise eksamitulemuse järgi, mis tõi tabeli etteotsa Tallinna reaalkooli ja Hugo Treffneri gümnaasiumi. Mõlemad troonisid tipus ka eelmisel aastal.

Koht (koht 2012)	Kool	Riigieksamite keskmine
1. (1.)	Tallinna reaalkool	85,98
2.. (2.)	Hugo Treffneri gümnaasium	84,69
4. (11.)	Sakala eragümnaasium	82,52
3. (4.)	Tallinna inglise kolledž	82,26
5. (7.)	Pärnu Sütevaka humanitaargümnaasium	82,09
6. (6.)	Narva humanitaargümnaasium	81,92
7. (5.)	Tallinna prantsuse lütseum	81,21
8. (13.)	Narva Pähklimäe gümnaasium	80,71
9. (8.)	Gustav Adolfi gümnaasium	80,21
10. (9.)	Miina Härma gümnaasium	79,94
11. (3.)	Tallinna humanitaargümnaasium	78,01
12. (10.)	Tallinna 21. kool	76,69
13. (27.)	Vanalinna hariduskolleegium	76,20
14. (14.)	Tallinna Tõnismäe reaalkool	75,82
15. (39.)	Narva Kesklinna gümnaasium	75,19
16. (18.)	Nõo reaalgümnaasium	74,94
17. (12.)	Tallinna Kesklinna vene gümnaasium	74,76
18. (136.)	Paldiski vene gümnaasium	74,75
19. (26.)	EBS-i gümnaasium	74,33
20. (19.)	Pärnu Koidula gümnaasium	74,18
21. (31.)	Tallinna Linnamäe vene lütseum	74,01
22. (16.)	Tallinna Õismäe vene lütseum	74,00
23. (129.)	Väike-Maarja gümnaasium	73,70
24. (97.)	Tartu Karlova gümnaasium	73,55
25. (21.)	Rocca al Mare kool	72,83
26. (29.)	Pärnu ühisgümnaasium	72,78
27. (35.)	Kadrioru saksa gümnaasium	72,54
28. (17.)	Tartu Annelinna gümnaasium	72,29
29. (69.)	Jakob Westholmi gümnaasium	72,27
30. (121)	Puurmani gümnaasium	72,05
31. (57.)	Tartu Jaan Poska gümnaasium	72,00
32. (22.)	Saaremaa ühisgümnaasium	71,62
33. (48)	Tallinna Mustamäe gümnaasium	71,58
34. (90.)	Kärdla ühisgümnaasium	71,47
35. (23.)	Jõhvi vene gümnaasium	71,28
36. (148.)	Eurogümnaasium. (õhtune/kaugõpe.)	71,20
37. (139.)	Järvakandi gümnaasium	71,13
38. (58.)	Kohtla-Järve Kesklinna gümnaasium	71,00
39. (49.)	Tallinna saksa gümnaasium	70,75
40. (–)	Rapla ühisgümnaasium	70,56

Tüdrukud on tublimad matemaatikas, poisid inglise keeles

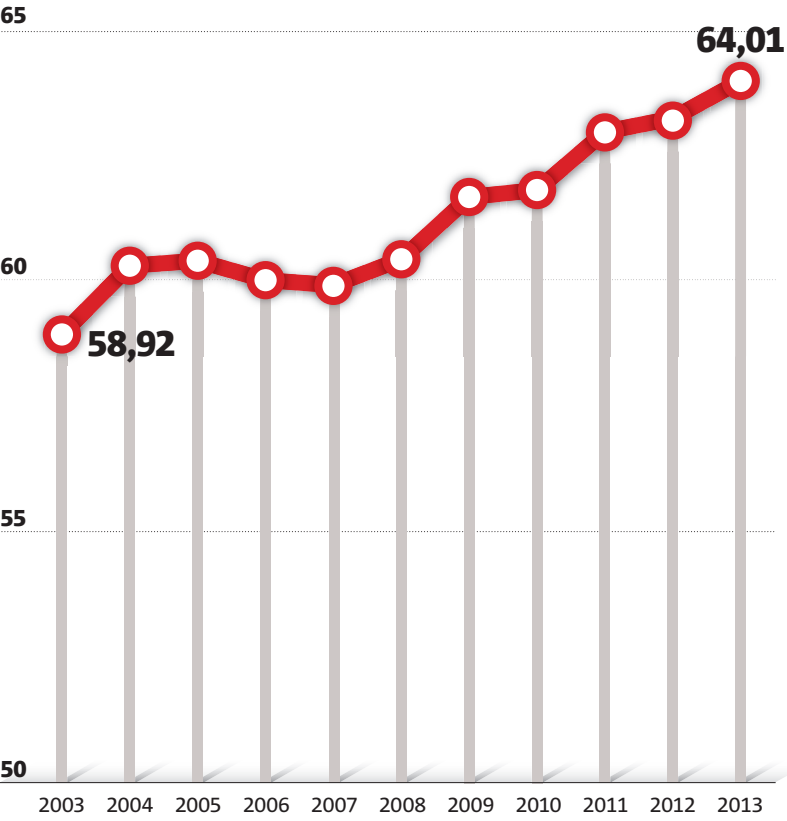

Mitmeosaline eesti keele eksam on tõstnud keskmist taset

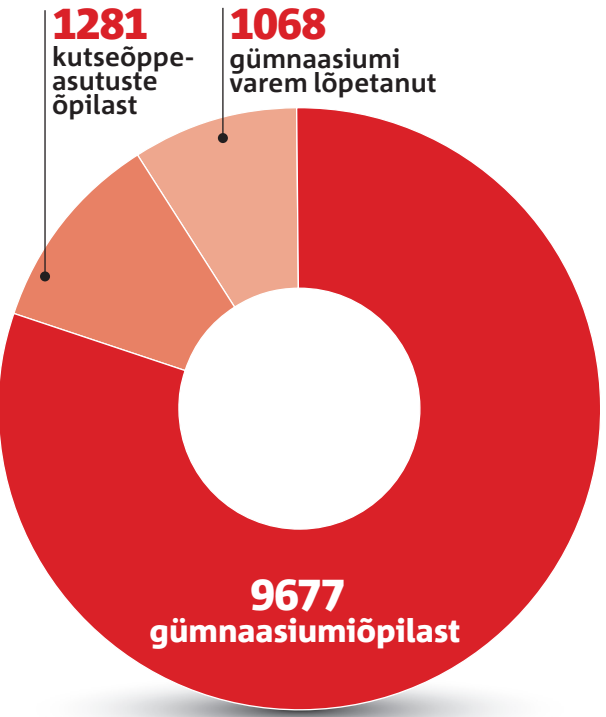
41. (51.)	Tartu Tamme gümnaasium	70,51
42. (80.)	Tallinna muusikakeskkool	70,38
43. (65.)	Saku gümnaasium	70,11
44. (42.)	Leisi keskkool	70,07
45. (127.)	Tallinna Kristiine gümnaasium	70,06
46. (30.)	Vinni-Pajusti gümnaasium	70,05
47. (84.)	Kohtla-Järve Ahtme gümnaasium	70,04
48. (96.)	Võru Kreutzwaldi gümnaasium	69,62
49. (122.)	Kohila gümnaasium	69,45
50. (43.)	Narva Vanalinna riigikool	69,39
51. (36.)	Tallinna Pae gümnaasium	69,13
52. (79.)	Värskä gümnaasium	69,08
53. (44.)	Otepää gümnaasium	68,99
54. (86.)	Lähte ühisgümnaasium	68,62
55. (99.)	Pärnu hansagümnaasium	68,54
56. (34.)	Kallaste keskkool	68,46
57. (40.)	Kadrina keskkool	68,45
58. (189.)	Järva-Jaani gümnaasium	68,13
59. (73.)	Kuressaare gümnaasium	68,01
60. (132.)	Orissaare gümnaasium	68,01
61. (70.)	Rakvere gümnaasium	68,00
62. (28.)	Ehte humanitaargümnaasium	67,92
63. (104.)	Kiviõli vene gümnaasium	67,87
64. (37.)	Rakvere reaalgümnaasium	67,84
65. (–)	Viljandi gümnaasium	67,75
66. (168.)	Maardu gümnaasium	67,65
67. (–)	Kohtla-Järve Järve vene gümnaasium	67,29
68. (71.)	Märjamaa gümnaasium	67,19
69. (123.)	Paide ühisgümnaasium	67,19
70. (156.)	Kuusalu keskkool	67,18
71. (124.)	Suure-Jaani gümnaasium	67,16
72. (98.)	Käina gümnaasium	67,13
73. (47.)	Saue gümnaasium	67,11
74. (64.)	Tartu Raatuse gümnaasium	67,10
75. (89.)	Taebla gümnaasium	67,06
76. (92.)	Kallavere keskkool	67,01
77. (20.)	Haapsalu gümnaasium	66,98
78. (209.)	Puhja gümnaasium	66,95
79. (32.)	Noarootsi gümnaasium	66,79
80. (147.)	Tabasalu ühisgümnaasium	66,79
81. (53.)	Loksa gümnaasium	66,66
82. (130.)	Keila kool	66,48
83. (46.)	Tõrva gümnaasium	66,45
84. (150.)	Türi ühisgümnaasium	66,42
85. (221.)	Keila ühisgümnaasium	66,40
86. (38.)	Haljala gümnaasium	66,24
87. (102.)	Kehra gümnaasium	66,15
88. (76.)	Haapsalu Wiedemanni gümnaasium	65,97
89. (91.)	Kiili gümnaasium	65,87
90. (52.)	Kohtla-Järve Tammiku gümnaasium	65,84
91. (82.)	Tallinna 32. keskkool	65,49
92. (157.)	MTÜ Kool 21. saj Haabersti vene eragümnaasium	65,33
93. (–)	Sillamäe gümnaasium	65,26
94. (59.)	Tartu Kivilinna gümnaasium	65,09
95. (100.)	Tallinna Mustamäe humanitaargümnaasium	65,08
96. (60.)	Vändra gümnaasium	65,03
97. (74.)	Põltsamaa ühisgümnaasium	64,93
98. (83.)	Tallinna Läänemere gümnaasium	64,90
99. (170.)	Tapa gümnaasium	64,85
100. (149.)	Tallinna tehnikagümnaasium	64,73
101. (45.)	Jõhvi gümnaasium	64,67
102. (67.)	Tallinna Lilleküla gümnaasium	64,63
103. (126.)	Mustvee vene gümnaasium	64,58
104. (165.)	Häädemeeste keskkool	64,57
105. (68.)	Paide gümnaasium	64,53
106. (202.)	Tabivere gümnaasium	64,40
107. (95.)	Tallinna Nõmme gümnaasium	64,24
108. (141.)	Turba gümnaasium	64,20
109. (113.)	Narva eesti gümnaasium	64,18
110. (120.)	Lasnamäe gümnaasium	64,08
111. (118.)	Tallinna 53. keskkool	64,06
112. (61.)	Pärnu Ülejõe gümnaasium	64,05
113. (161.)	Ülenurme gümnaasium	64,01
114. (162.)	Rõngu keskkool	63,98
115. (56.)	Viimsi keskkool	63,97
116. (140.)	Jüri gümnaasium	63,88
117. (155.)	Tallinna Õismäe gümnaasium	63,77
118. (198.)	Haapsalu täiskasvanute gümnaasium	63,71
119. (63.)	Kohtla-Järve Järve gümnaasium	63,55
120. (133.)	Iisaku gümnaasium	63,47

Kõik ained kokku

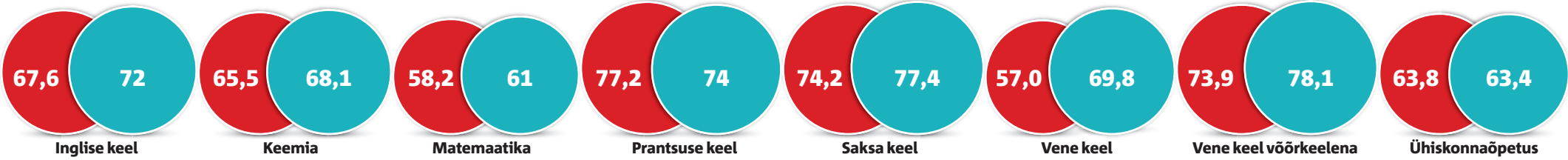
Registreerumine

12 026 eksaminanti registreerus 2013. aasta riigieksamitele

Eestlaste kõrgeim tulemus on vene keeles

Eesti õppekeelega õppurid	
Vene keel (võõrkeel)	78
Inglise keel	73,1
Prantsuse keel	72
Saksa keel	68,1
Keemia	67,7
Vene õppekeelega õppurid	
Vene keel (võõrkeel)	87,5
Prantsuse keel	77,6
Keemia	71
Vene keel	70
Füüsika	66,2

121.	(109.)	Tallinna Kuristiku gümnaasium	63,38
122.	(103.)	Narva Soldino gümnaasium	63,36
123.	(77.)	Vastseliina gümnaasium	63,20
124.	(207.)	Rakvere täiskasvanute gümnaasium	63,08
125.	(106.)	Põlva ühigümnaasium	63,08
126.	(66.)	Avinurme gümnaasium	62,84
127.	(144.)	Räpina ühigümnaasium	62,79
128.	(153.)	Tallinna ühigümnaasium	62,75
129.	(85.)	Tartu kommertsgümnaasium	62,57
130.	(93.)	Rapla Vesiroosi gümnaasium	62,20
131.	(107.)	Tamsalu gümnaasium	62,13
132.	(105.)	Tõstamaa keskkool	62,12
133.	(41.)	Tartu vene lütseum	62,04
134.	(225.)	Tallinna Mahtra gümnaasium	61,91
135.	(125.)	Tsirguliina keskkool	61,86
136.	(138.)	Elva gümnaasium	61,79
137.	(166.)	Audentese erakool	61,71
138.	(194.)	Lasnamäe vene gümnaasium	61,69
139.	(108.)	Koeru keskkool	61,64
140.	(174.)	Pärnu vene gümnaasium	61,64
141.	(-.)	Kärdla ühigümnaasium. (õhtune/kaugõpe.)	61,46
142.	(164.)	Kilingi-Nõmme gümnaasium	61,41
143.	(72.)	Kohtla-Järve ühigümnaasium	61,29
144.	(101.)	Juhan Liivi nim Alatskivi keskkool	61,27
145.	(167.)	August Kitzbergi nimeline gümnaasium	61,19
146.	(-.)	Tapa gümnaasium. (õhtune/kaugõpe.)	61,15
147.	(131.)	Jõgeva ühigümnaasium	61,15
148.	(116.)	Valga vene gümnaasium	61,07
149.	(151.)	Lihula gümnaasium	61,02
150.	(15.)	Tallinna juudi kool	60,94
151.	(81.)	Tartu Descartes'i lütseum	60,89
152.	(146.)	Kiviõli 1. keskkool	60,85
153.	(187.)	Kolga keskkool	60,82
154.	(112.)	Tartu kunstigümnaasium	60,81
155.	(201.)	Loo keskkool	60,78
156.	(115.)	Rakke gümnaasium	60,75
157.	(214.)	Rapla täiskasvanute gümnaasium	60,66
158.	(179.)	Tallinna Järveotsa gümnaasium	60,56
159.	(88.)	Jõgeva gümnaasium	60,54
160.	(169.)	Tallinna Mustjõe gümnaasium	60,50

161.	(-.)	Audentese erakool	60,50
162.	(181.)	Lasnamäe üldgümnaasium	60,49
163.	(188.)	Tarvastu gümnaasium	60,32
164.	(172.)	Pirita majandusgümnaasium	60,28
165.	(177.)	Tallinna Mustamäe reaalgümnaasium	60,18
166.	(158.)	Pelgulinna gümnaasium	60,00
167.	(185.)	Audentese spordigümnaasiumi Otepää filiaal	59,92
168.	(135.)	Oskar Lutsu Palamuse gümnaasium	59,88
169.	(154.)	Tallinna Laagna gümnaasium	59,85
170.	(117.)	Kunda ühigümnaasium	59,80
171.	(75.)	Narva Kreenholmi gümnaasium	59,65
172.	(119.)	Rannu keskkool	59,51
173.	(196.)	Tartu Forseliuse gümnaasium	59,46
174.	(173.)	Võnnu keskkool	59,38
175.	(137.)	Aravete keskkool	59,31
176.	(159.)	Tartu täiskasvanute gümnaasium	59,12
177.	(182.)	Antsla gümnaasium	59,06
178.	(134.)	Kose gümnaasium	58,97
179.	(111.)	Valga gümnaasium	58,42
180.	(184.)	Tallinna kunstigümnaasium	58,37
181.	(200.)	Tallinna Juhkentali gümnaasium	57,91
182.	(145.)	Keila-Joa sanatoorne internaatkool	57,73
183.	(195.)	Abja gümnaasium	57,68
184.	(152.)	Pärnu-Jaagupi gümnaasium	57,64
185.	(210.)	E. Vilde nim Juuru gümnaasium	57,45
186.	(-)	Eurogümnaasium	57,20
187.	(-)	Keila ühigümnaasium	56,97
188.	(-)	Kiviõli vene gümnaasium	56,93
189.	(176.)	Toila gümnaasium	56,90
190.	(192.)	Tallinna Vanalinna täiskasvanute gümnaasium	56,76
191.	(211.)	Mustvee gümnaasium	56,44
192.	(183.)	Võru Kesklinna gümnaasium	56,41
193.	(87.)	Tallinna Arte gümnaasium	56,20
194.	(205.)	Tallinna Pääsküla gümnaasium	56,14
195.	(-)	Tartu Waldorfgümnaasium	56,09
196.	(190.)	Liivalaia gümnaasium	56,04
197.	(199.)	Karjamaa gümnaasium	55,90
198.	(219.)	Võhma gümnaasium	55,48
199.	(128.)	Varstu keskkool	55,35
200.	(175.)	Paldiski gümnaasium	55,00

201.	(220.)	Parksepa keskkool	54,81
202.	(186.)	Viljandi täiskasvanute gümnaasium	54,69
203.	(193.)	Sindi gümnaasium	54,53
204.	(230.)	Tallinna Paekaare gümnaasium	54,23
205.	(218.)	Kanepi gümnaasium	54,18
206.	(197.)	Kullamaa keskkool	54,11
207.	(216.)	Rakvere eragümnaasium	53,94
208.	(-)	Elva gümnaasium. (õhtune/kaugõpe.)	53,84
209.	(171.)	Audru keskkool	53,63
210.	(213.)	Võru täiskasvanute gümnaasium	53,60
211.	(208.)	Audentese spordigümnaasium	53,32
212.	(-)	Keila kool	53,15
213.	(222.)	Tallinna täiskasvanute gümnaasium	52,80
214.	(178.)	Vana-Kalamaja täiskasvanute gümnaasium	52,79
215.	(215.)	Kuressaare täiskasvanute gümnaasium	52,70
216.	(228.)	Valga kaugõppegümnaasium	52,66
217.	(223.)	Põlva keskkool	52,58
218.	(-)	Narva õigeusu humanitaarkool	52,50
219.	(180.)	Tallinna 37. keskkool	52,29
220.	(163.)	Narva 6. kool	52,28
221.	(203.)	Pärnu täiskasvanute gümnaasium	52,27
222.	(-)	Järva-Jaani gümnaasium. (õhtune/kaugõpe.)	52,25
223.	(212.)	Tallinna Heleni kool	52,05
224.	(229.)	Kohtla-Järve täiskasvanute gümnaasium	51,05
225.	(-)	Haabersti vene gümnaasium	50,95
226.	(-)	Sindi gümnaasium. (õhtune/kaugõpe.)	50,41
227.	(206.)	Tallinna Sikupilli keskkool	50,00
228.	(-)	Maardu gümnaasium	49,56
229.	(142.)	Luunja keskkool	49,30
230.	(143.)	Lüganuse keskkool	47,60
231.	(204.)	Paide täiskasvanute keskkool	47,32
232.	(227.)	Jõgeva täiskasvanute keskkool	46,30
233.	(217.)	Narva-Jõesuu keskkool	45,00
234.	(62.)	Tartu Herbert Masingu kool	44,82
235.	(224.)	Narva täiskasvanute kool	44,44
236.	(-)	Kose gümnaasium	38,40
237.	(-)	Pärnu vene gümnaasium	38,36

Patsiendid jäävad ravita, sest haigekassa ei toeta toidulisandite ostmist

Haigekassa jätab kompensatsioonita patsiendid, kellel on haiguse raviks vaja toidulisandeid.

Kadri Ibrus
kadri.ibrus@epl.ee

26-aastane põlvalane Stella Untera on üks kuuest Eesti inimesest, kellel on diagnoositud haruldane mitokondriaalne haigus, mis rahvusvaheliste ravijuhendite järgi vajab raviks koensüümi Q10. Eestis on see aine aga registreeritud toidulisandina, mitte ravimina, seetõttu ei saa haigekassalt selle ostmiseks kompensatsiooni. Kuigi see on haruldast haigust põdevatele inimestele ainuke ravivõimalus, ei saa enamik neist seda endale lubada, sest ravi eest tuleb kuus välja käia sadakond või kohati mitusada eurot.

„Oleme kaks korda pöördunud haigekassa poole, et Q10 meile kompenseeritaks, kuna Stellale on seda vaja selleks, et oma haigusega ellu jääda ja igapäevaselt hakkama saada, ent meile on öeldud ei,“ rääkis Stella ema Krista Untera, kes tuli eelmisel nädalal Tallinna, et probleemi puuetega inimeste kojas ametnikega arutada. „Seadus ei lubavat neil toidulisandeid kompenseerida, ka erandkorras mitte,“ selgitas Stella ema. Samuti ei pakunud haigekassa patsiendile mingit muud lahendust.

„Asi on selles, et nende patsientide puhul on tegu siiski ravimiga – doosid, mis nad sisse võtavad on nii suured, et juba see teeb sellest ravimi,“ kirjeldas meditsiinigeneetik Kairit Joost. „Eestis sündimine on nende puhul saatuslik, sest siin ei saa patsiendid rahvusvaheliste ravijuhistele vastavat ravi. Mul on kaks

Krista Untera käis haigekassa inimestega kohtumas, võttes kaasa oma tütre Stella plakati
jäädvustatud naeratuse.

Foto: Rauno Volmar

nist saati ja käib nüüd tänu sellele tavakooli teises klassis,“ ütles Joost. Ravimifirma on appi tulnud ka Stella Untera, kellele on annetatud ühe aasta Q10 annus.

Seadust tuleks muuta

Heategevusele lootmine ei saa aga olla lahendus, leiavad geneetikud, haiged ja nende sõbrad. Seda enam, et on teisi haruldasi haigusi, mille puhul peaks riik leidma inimestele toimivad lahendused.

Ümarlaua lei-dis terviseameti juht Tiit Aro, et olukorra muutmiseks tuleks erialaartidel ja meditsiinigeneetikutel esitada ravikindlustuseaduse muudatusettepanek, mis annaks haigekassale aluse erandjuhtudel anda kompensatsiooni ka toidulisandite ostmiseks, kui on olemas arsti kinnitatud diagnoos, mille järgi inimene vajab seda ainet ravimina. Sellekohane ettepanek, mida tegelikult on ka varem tehtud, otsustatigi edastada sotsiaalministeeriumile.

Terviseameti juhtivinspektor Peeter Mardna arvas, et tuleb välistada võimalus, et diagnoosita inimesed hakkavad seda kuritarvitama. •

Ministeerium: oleme nõus, seadust tuleb muuta

Sotsiaalministeeriumi ravimiosakonna nõuniku Eduard Veidenbergi sõnul jagab ministeerium dr Aro seisukohta, et vaja oleks seadust muuta ehk teatud näidustustel (eriti kui on tegemist harva esineva haigusega) võiks patsiendid ka toidulisandite ostmiseks kompensatsiooni saada. „Kindlasti on oluline algatada diskussioon, kuhu peaks olema kaasatud erialaspetsialistid, ravimiameti ja haigekassa esindajad, et koostöös kujundada vajalikud kriteeriumid ja menetlusprotsess,“ teatas ta.

Diskussiooni alustamist teavitab ka haigekassa ravimiosakonna juhataja Erki Laidmäe, kel

le sõnul pole haigekassal praegu toidulisandite kompenseerimise õigust. „Kindlasti on tervitatav laiem arutelu teemal, kui suures ulatuses peaks riiklik ravikindlustus hõlmama erinevaid teenuseid ja millistel tingimustel võiks ravimitega võrdsustada ka muud tooted. Samal ajal on arusaadav ka see, et hästi ja pikaajaliselt töötavat solidaarset ravikindlustust ei saa üles ehitada reeglitesse erandite tegemise pideva laiendamisega,“ jäi ta siiski skeptiliseks. Ta lisas, et järjest rohkem haigusi on klassifitseeritud on vältimatu igakülgne uute ravimite taotluste meditsiinilise ja majandusliku külje hindamine.

Ravimiamet: vajadus muudatuse järele on laiem

Kristin Raudsepp
ravimiameti peadirektor
•• Ravimiametil ei ole midagi selle vastu, kui seadusega on antud haigekassale võimalus ja rahalised vahendid teha arsti otsuse alusel, mille järgi

inimene vajab elus püsimiseks seda ainet, toidulisandite kompenseerimisel erandeid. Töenäoliselt oleks seda vajadust ka rohkem kui ümarlaua arutatu. Hea meelega osaleme nendes aruteludes.

Reformierakond ja Keskerakond pidurdasid plakatite kiiret uurimist

Keskerakond on kindel, et komisjon saab varsti materjale ka IRL-i ja SDE kohta.

Urmas Jaagant
urmas.jaagant@epl.ee

Riigikogu korruptsioonivastane komisjon hakkas uurima mitut valimisreklaami maiguliste plakatite juhtumit nii Tallinnas kui ka Tartus. Hinnangute andmise soovib komisjon jätta aga üllatuslikult valimiste järgsesse aega, mil juba toimunud valimiste kohta antaval hinnangul ei ole erilist kaalu.

Kuigi ametlikult olid kõigi parlamendierakondade esindajatest koosneva komisjoni liikmed uurimise alustamisega nõus, ei olnud otsus Eesti Päevalehele teadaolevalt sugugi üksmeelne. Teatavasti puudutavad praeguseks tõstatatud juhtumid kaht parteid – Reformierakonda ja Keskerakonda. Menetluse all on Põhja-Tallinna keskerakondlastest linnaosajuhtide plakatid, linnapea Edgar Savisaare „Tallinn liigub“ kampaania, Tallinna linnavalitsuse reklaamid Hiiu staadioni avamise kohta ja ka reformierakondlastest Tartu linnapea Urmas Kruuse Tartu triatloni reklaamid.

Kui korruptsioonivastases komisjonis oleks uurimise alustamise üle hääletuseks läinud, olnuks hääled täpselt pooleks ja see tähendaks uurimise ärajätmist. Võimalus seliselt toimetada oli neil kahel erakonnal olemas. Seda aga ei tehtud. Vaidluste tulemusena olid Reformierakond ja Kes-

kerakond uurimisega nõus, aga seda juhul, kui hinnangud antakse plakatitele alles pärast valimisi. Kokku lepitati sellepärast, et uurimine üldse toimuks.

Komisjoni esimees Andres Anvelt (SDE) kinnitas, et komisjon hakkas kahtlaseid plakateid uurima omal algatusel. „Oleme teinud vastavad päringud, et mis lepingud on sõlmitud ja kes mida finantseeris,“ sõnas ta. Anvelti kinnituse otsustas komisjon uurimist alustada üksmeelselt, et vältida komisjoni hinnangute kasutamist valimisvõitluses.

Uued kahtlused

Komisjoni aseesimees Liisa-Ly Pakosta (IRL) lisas, et komisjoni ülesanne on palju laiem kui ainult kohalikud valimised. „Meie eesmärk pole sekunda 20. oktoobri valimistesse, vaid näidata võimalikud korruptsiooniohud järgmistele valimiste jaoks,“ põhjendas ta.

Reformierakond Kruuse plakati uurimist heal meelel arutada ei taha. Reformierakondlastest komisjoni liige Rein Aidma ütles kuulates, et Eesti Päevalehte huvitab korruptsioonivaba komisjoni töö, küsimust lõpuni kuulamata, et ei ütle ühtki sõna enne, kui materjal on koos, ning katkestas kõne.

Keskerakonna üks esindajatest komisjonis Lauri Laasi on kindel, et arutelu ei piirdu kahe erakonnaga. „Kindlasti lisandub IRL-i analoogne küsimus,“ ütles ta ja viitas, et IRL kasutas koduomanike liidu lehte enda poliitilike tutvustamiseks. Millega peaks SDE tähelepanu pälvida, Laasi veel ei soostunud täpsustama. •

Keskmine pension on järgmisel aastal tulumaksuvaba

Valitsus arutas eilsel kabinetiõupidamisel taas eelarve teemasid, majandus- ja kommunikatsiooniministri Juhan Partsi sõnul lepitati tähtsaima na kokku maksuvaba tulu.

Esialgsete arvutuste põhjal tõuseks pensionäride täiendava maksuvaba tulu määr 18 eurot kuus, mis tõstab kogu tulumaksuvabastuse määra kokku 354 euron. Enne on valitsus kinnitanud, et järgmisel aastal tõusevad pensionid 5,8%, 336 eurolt 354 euron. Seega jääb ka tuleval aastal keskmine pension maksuvabaks. See otsus puudutab Partsi sõnul vähemalt 100 000 eakamat inimest Eestis. „Vaatasime veel kord ka palgade seisu, see jäi 5,1% juurde, aga kui valitsemisala sees on võimalik teha täiendavaid palgaotsuseid, siis on ministritel see võimalus,“ sõnas Partsi.

„Õpetajate puhul ja ka muudes valdkondades võib teatud ümberkorraldusi tehes palganumber suurem saada. Kindlasti tähendab see teatud diferentseeritust ka üksikute inimeste lõikes, mitte nii, et kõigil, kes on palgalehel, nende palganumber korrutatakse läbi.“

Suures plaanis hakkavad eelarve põhiarvud majandusministri sõnul kokku saama. „Nominaalnumbri jään siiski võlgu,“ ütles ta. „Paar päeva on veel aega, et lahendada üksikuid küsimusi, siis suudame lõplikult hinnata, kas see rahuldab valitsuse osapooli,“ sõnas ta, lisades, et täiendavaid tuluseid ei soovita genereerida.

Kuigi eelarve 0,7% võrra suureneb, on see valitsuse kommunikatsioonibüroo teatel tuleval aastal ikka 0,4% defitsiidis. • **Urmas Jaagant**

USA professor: reklaam paneb noored jooma

Noori ei huvita veini vanus – neile mõjub joogireklaam, kus on muusikat, saab nalja ja on lõbus.

Teele Tammeorg
teele.tammeorg@epl.ee

Hiljuti Tallinnas seminari pidanud USA teadlane David Jernigan on oma elutööks võtnud alkoholireklaamide mõju noortele. Tema veendumuse kohaselt näitavad kõik märgid, et alkoholitootjad sihivad vägagi häbitult nooremaid kui 21-aastaseid.

Ehkki Jernigan ja tema asutatud alkoholiturundu-

te põhjal ka laiemaid järeldusi teha, sest alkoholist on turunduse tõttu saanud ülemaailmne ja igapäevane kaup.

„Turunduse eesmärk on esitleda alkoholi nii, nagu see oleks piim või apelsinimahla – midagi täpselt nii tavapärase. Kuid alkohol on meie [USA] laste seas number üks sõltuvusaine,“ märkis Jernigan.

Õlut rohkem, veini vähem

Jernigani uuringud näitavad, et 12–20-aastased näevad telerist täiskasvanutest 10% võrra rohkem õllereklaame ja 16% võrra rohkem teiste lahjade alkoholsete jookide reklaame. Veinireklaame aga näevad nad koguni 70% võrra vähem.

„Alkoholireklaamide puhul ei huvita noori, kus või kui kaua on jook valminud,“ selgitas Jernigan. „Noored tahavad muusikat, lugusid, inimesi ja huumorit. Kui need on reklaamis olemas, on tõenäoline, et reklaam noortele meeldib. Kui reklaam neile meeldib, on tõenäoline, et nad usuvad, et häid asju juh-

tub siis, kui juua. Kui neile reklaam meeldib, on ka tõenäoline, et nad usuvad, et nende eakaaslased joovad ja kiidavad joomist heaks.“ Eesti statistika aga kinnitab, et joovadki. 54,3% poistest ja 50,4% tüdrukutest on 14-aastasena või nooremanagi juba purjus olnud.

Reklaamidest veelgi ohtlikumaks peab Jernigan seda, kui alkoholitootjad jagavad oma toote logoga nanni ja riideid, sest nende kandjate puhul on poole suurem tõenäosus, et nad neid jooke ka tarbivad.

Jernigan peab reklaami piiramisel päris heaks näiteks prantslaste mudelit. „Prantslased kehtestasid kõigepealt täieliku reklaamikeelu ja siis täpsustasid, millised on erandid. Nii et ei mingit alkoholi-reklaami, ent te võite tootest rääkida, ent võite koostisosadest rääkida, ent võite öelda, kus see valmistatud on,“ selgitas Jernigan. „Kuid elustiili reklaamimine pole lubatud, kampaniatega ei tohi kuulsusi kasutada, ei tohi maksta selle eest, et nende joogi nime popmuusikas kasutatakse.“

Saku välireklaam, eeldatavasti 1996. aastast. David Jernigani hinnangul on see hea näide, kuidas naistele püüti õllejoomist õpetada – meeste heakskiidu tähe all.

Foto: erakogu

Kuidas Saku naisi jooma meelitas

David Jernigani sõnul on alkoholiturundus tuntavalt kultuuri muutnud. Kui õlut pruuliti traditsiooniliselt, sai seda nii kaua, kuni varud lõppesid. „Kui alkoholi hakati tehastes tootma, tekkis olukord, kus endiselt juuakse, kuni õlut jätkub, aga õlu ei saa kunagi otsa,“ selgitas ta.

„Kogu maailmas müüakse õlut kui rahvuslikku jooki – inimesed joovad õlut, justkui kummutaksid oma patriotismi. See on tähelepanuväärne, kuna toode on kõikjal nii sarnane.“

Ta tuletas meelde ka näite 1996. aastast, kui ta esimest korda Eestis käis ja nägi linnas Saku reklaami – naist, kes mehe tunnustava pilgu all õlleklaasi hoiab.

„Eesti mehed joovad traditsiooniliselt palju, naised mitte. Siis tegi õlletootja 1990. aastatel avastuse: ahhaa, Eesti naised ei joo, siin on meie võimalus!“ rääkis ta.

„See polekski nii kahjulik, kui rahvuslik joomismuster oleks selline, mis näeks ette ühe klaasi veini õhtusöögi kõrvale. Kuid see polnud Eesti joomismuster. Nii et nüüd on teil peale meeste ka naised riskirühmas. See on rabav näide, kuidas turundusega kultuuri muuta.“

Veelgi ohtlikum on see, kui alkoholitootjad jagavad toote logoga nanni ja riideid.

se ja noorte keskus (*center on alcohol marketing and youth*) Baltimore'is keskenduvad eelkõige USA-le, kus alkohol on lubatud 21. eluaastast alates, võib tema hinnangul tulemus-

Ligi viiendik naisi tarbib raseduse algul alkoholi

Umbes 18% naisi tarbib raseduse esimeses kolmandikus alkoholi ja 6,6% rasedaid on esimesel rasedustrimestril osalenud ka joomapidudel, kus tarbitakse viis või rohkem jooki, selgus värskest USA-s tehtud uuringust.

Raseduse ajal alkoholi tarvitavad naised suurendavad alles sündimata imakodanike selliste haigusseisundite riski, mis võivad põhjustada nii kehaliisi, käitumise- kui ka õpiprobleeme ja millest mõni võib jätta eluaegse jälje.

Lapse haigusseisundite risk on väiksem, kui naine lõpetab alkoholi tarbimise kohe rasedusest teada saades.

Uuring näitab, et raseduse teisel ja kolmandal trimestril tarbitakse alkoholi märksa vähem. Mitterasedatest 15–44-aastasest naistest on 55,5% viimase kuu jooksul alkoholi joonud, teise trimestri rasedate seas on neid 4,2% ja kolmandal trimestril 3,7%.

Uuring valmis SAMSHA (USA sõltuvuste ja vaimse tervise amet) uimastitarbimise ennetuskeskuses ja põhines umbes 67 500 ameeriklase andmetel. **ERR**

Emmaste Vallavalitsus kuulutab välja KONKURSI

FINANTSJUHI

ametikoha täitmiseks alates 01. novembrist 2013.

Teenistusülesanded:

1. korraldab ja koordineerib valla finantstegevust;
2. juhib valla raamatupidamisalast tööd;
3. koostab, kooskõlastab ja esitab eelarveprojekti vallavalitsusele ja vallavolikogule;
4. valmistab ette vallavalitsuses või vallavolikogus arutusele tulevad valla finantstegevust puudutavad eelnõud;
5. koostab eelarvestrateegia eelseisva nelja eelarveaasta kohta;
6. jälgib finantsdistipliini tagamise meetmetest kinnipidamist;
7. koostab, kontrollib ja esitab eelarve täitmise aruanded.

Kandidaadilt eeldame:

- Vastavust avaliku teenistuse seaduse § 14 sätestatud nõuetele;
- Majandusarvestusalast kõrgharidust;
- Raamatupidamist ja finantsjuhtimist reguleerivate õigusaktide tundmist;
- Koostöövalmidust;
- Arvutioskust (MS Word, Excel, Outlook)
- Kasuks tuleb raamatupidamisprogrammi PMen programmi tundmine;
- Soovitav erialase töö töökogemus.

Kandidaatidel palume esitada järgmised dokumendid:

- Avaldus
- Elulookirjeldus, s.h töö- ja teenistuskäik
- Haridust tõendav dokument
- Konkursil osaleja soovil muud dokumendid

Dokumendid palume saata märgusõnaga KONKURSS hiljemalt 15. oktoobriks 2013 Emmaste Vallavalitsus, Emmaste küla, Hiiumaa või e-posti aadressil valitsus@emmaste.hiiumaa.ee. Info telefonil 4622444.

455-eurose kuutasuga Pandivere Pansion pakub avarust ja hubasust

Väike-Maarja vallas Vao külas avas 2. septembril ukseid 60-kohalise Pandivere Pansioni esimene etapp – klientidele pakutakse esimesel korral 19 kohta. Hooldekodu juhataja Sirje Peditus sõnul tegutseb Pandivere Pansion endises Aavere hooldekodu ruumides Vao, kus on rekonstrueeritud maja ümbrus – liikumist hõlbustavad kõnniteed on saanud uue sillutise, lillede grupid pakuvad silmailu, loodud on istumisala ja katusega lehtla, uuendatud on pargi valgustus. Põhjaliku remondi on läbinud maja sisemus – uued toad on valgusküllased, mahedates värvitoonides. Hoone kütteks kasutatakse maakütet ning hea sisekliima tagab soojustagastusega ventilatsiooniseade.

Hooldekodu kasutamise eeliseks on mugavus – kõik tööd tehakse ära, ruumide kütmisest ja toidu valmistamisest kuni lumekoristuse, samuti on eeliseks ühistegevus – mitmekesi saab tegeleda asjadega, mis sisutavad aktiivselt aega – jalutada pargis, mängida lauamänge, lasta ajalehti ette lugeda, osaleda väljasõitudel, tegeleda loomadega – pargi kõrval asub 10-hobusega Vao Ratsaklubi.

Pansioni personal on pikaajalise kogemustega hooldustöö valdkonnas.

Rekonstrueerimise käigus on arvestatud klientide liikumisvajaduste eripäraga. Saab kasutada nii käimisraami kui ratastooli – ukseavad on laiad ja lävepakkusid on minimaalselt. Eraldi hoones on saun ja tegevustoad. Hooldekodu juhataja Sirje Peditus on kogemustega sotsiaalvaldkonnas töötaja ning hobiaednik – see hakkab silma maja ümbruses, kus on hoolikalt kujundatud lillepeenrad ja paigaldatud kivid. Maja ümber on klientide kasutuses 27 000 m² pargiala.

Pandivere Pansionis on veel vabu kohti, aga kiirematel broneerijatel on mõningad eelised – valida tuba kas hommiku või õhtupäikese järgi, samuti toa värve oma maitse järgi kujundada.

Kuupöhine hind on soodne – algab 455 eurost, päevahind 15.15 eurot. Soodne hind on eelkõige võrrelduna Rakvere, Väike-Maarja, Koeru ja Paide piirkonna samasugust eakatele teenust pakkuvate asutustega.

Täpsem info ja broneerimine kodulehel www.pandiverepansion.ee

Tere tulemast Pandivere Pansionisse!

Lisainfo: Sirje Peditus, tel 5 2000 66, info@pandiverepansion.ee

STV TOOB

SUPERHINNAD!

4.99€

DIGI SUPER
ROHKEM KUI
140 KANALIT

4.99€

INTERNET
KUNI 20
MBIT/SEK

1

4.99€

DIGI SUPER

2

4.99€

INTERNET

3

8.99€

SUPER MIX

4

0€

TEEMAPAKETID

TEGEMIST ON KAMPAANIAPAKKUMISEGA. TUTVU KAMPAANIA TINGIMUSTEGA
WWW.STV.EE VÕI TELEFONIL 688 00 00.

COSTA CONCORDIA ÖNNESTUS PÜSTI SAADA

Ristluslaeva Costa Concordia (pildil) püstitõstmine lõpetati eile hommikul pärast 19 tundi kestnud operatsiooni Itaalia rannikul Giglio saare lähedal, kus hiiglaslik alus eelmise aasta jaa-

nuaris ümber läks. 114 500 tonni kaaluva aluse püstisaamiseks oli vaja mitmeid suuri tungraudu ja trosse. Laev seisab nüüd kaljusele merepõhjale ehitatud tehispõlvvormidel. **Delfi**

PÕLENG VENE TUUMAALLVEELAEVAL

Esmaspäeval Vene tuumaallveelaeva Tomsk toimunud põlen-
gut ei õnnestunud kiiresti likvi-
deerida valvuse puudumise ja
tühja tulekustuti tõttu, teatas
Interfaxile intsidendi uurimise-

ga kursis olev allikas. „Juures vii-
binud isikkoosseisu esindaja haa-
ras tulekustuti, aga see oli tühi,”
ütles allikas. „Kutsuti tuletõrje.
Püüti ise kustutada, aga midagi
ei tulnud välja,” lisas ta. **Delfi**

ÜRO uurimisraport kinnitab: Süürias kasutati keemiarelva

ÜRO inspektorid kogusid augustis Damaskuse eeslinnas tõendeid keemiarelvärünnaku kohta, mille toimumine on nüüd kinnitust leidnud.

Foto: Reuters/Scanpix

Washingtoni, Londoni ja Pariisi arvates sooritas rünnaku valitsusrežiim. Moskva seda ikkagi ei usu.

Kaivo Kopli
kaivo.kopli@epl.ee

Kuigi ÜRO teadlaste ja inspektorite meeskonna 38-leheküljeline raport kinnitas „selgetele ja veenvatele tõenditele” viidates tapva keemiarelvärünnaku toimumist Damaskuse eeslinnas 21. augustil, ei pandud selle korraldamises siiski samavõrd selget ja veenvat süüd president Bashar al-Assadi režiimile.

Sellegipoolest kuulutasid lääneriikide diplomaadid ja ka sõltumatud eksperdid, et ÜRO kogutud ja kontrollitud andmed näitavad vaieldamatult, et just valitsusväed tulistasid välja sariinilaadungiga raketi, mille peal olid pealegi venekeelsed kirjad.

„ÜRO raporti tehnilised detailid teevad selgeks, et üksnes valitsus suutis korraldada säärase ulatusliku rünnaku keemiarelvaga,” ütles Samant-ha Power, USA ÜRO-suursaadik, kelle sõnul näitab keeru-

kas valmistustehnoloogia, et mässulistel pole selliste relvade kasutamise ja tootmise võimet. Pealegi paistab ÜRO kogutud trajektooriandmetest, et raketid tulistati välja valitsuse kontrolli all olevalt alalt. „Ebalooiline oleks arvata, et opositsioon infiltreris riigivõimu kontrolli all olevasse piirkonda, tulistades siis opositsiooni kontrolli all olevaid alasid,” lisas Power.

Sarnaseid mõtteid avaldasid ka Londoni ja Pariisi esindajad. Briti välisminister William Hague ütles, et on küllaga selge, et Süüria režiim on ainus osapool, kes saab olla vastutav. Prantsuse välisministri Laurent Fabiusi sõnul ei jäta kasutatud mürgigaasi kvaliteet, segu keerukus ja kanderakettide trajektoid mingit kahtlust rünnaku päritolu kohta.

Vaashoitut Ban Ki-moon

Raportit julgeolekunõukogu liikmetele tutvustanud ÜRO peasekretär Ban Ki-moon nimetas toimunut sõjakuriteoks, kuid jättis süüdlase nimetamata. „Tegemist on olulisima kinnitust leidnud keemiarelvade kasutamisega

tsiviilisikute vastu pärast seda, kui Saddam Hussein kasutas neid Halabjas 1988. aastal,” tõdes Ban. Kui temalt aga pressikonverentsil otse küsiti, kas ta teab, kes rünnaku korraldas, jäi ta vaoshoituks. „Kõigil võivad olla oma mõtted,” vastas ta ja lisas, et on teiste otsustada, milliseid samme vastutajate üle kohtu mõistmiseks astuda.

Vene suursaadiku meelest ei saa välistada, et tegelikult oli see opositsiooni rünnak.

Venemaa ÜRO-suursaadik Vitali Tšurkin keeldus aga endiselt aktsepteerimast, et rünnaku korraldas al-Assadi režiim, kes on seda ka algusest peale eitanud. „Minu arvates ruttasid mõned kolleegid oma järeldustega, kui nad ütlesid, et raport kinnitab kindlalt, et keemiarelv kasutasid valitsusväed. Väiteid, et tegelikult oli see opositsioon, ei saa lihtsalt olakehitusega kõrvale heita,” manitses Tšurkin ja viskas õhku küsimuse, et kui tegemist oli valitsusvägede rünnakuga, miks siis

ei olnud ohvrite seas mässulisi võitlejaid.

Mis aga puutub asjaoluse, et kasutatud kanderakettide jäänustelt leiti venekeelseid kirju, siis võib see küll heita Moskvale halba varu, kuid on asjatundjate hinnangul sisuliselt suhteliselt tähtsusetu. Vene päritolu relvastust on nii Süürias kui ka piirkonnas laiemalt palju ja nagu varem Human Rights Watchi keemiarelvärünnaku asjaolusid uurinud raportis väideti, kasutati Nõukogude ajast pärit rakette. Pole ka selge, kas need

raketid olid meisterdatud spetsiaalselt just keemiarelvaga kasutamiseks või sobisid nad ka tavalõhkeaine kandmiseks. Human Rights Watchi eelmisel nädalal avaldatud raportis tõdeti, et kasutati 140 mm ja 330 mm rakette, mida ekspertide ja sõltumatute analüütikutega andmeil mässuliste käsutuses ei ole ja mis seega viitab al-Assadi režiimile. ÜRO raportis jõuti järeldusele, et 140 mm maadüüpi raketidega toimetati igapäevase kohale veidi enam kui 34 liitrit sariini. ●

Keemiarelvade loovutamise esialgne plaan on koos

Nädalavahetusel leppisid USA ja Venemaa kokku plaanis, mille järgi loovutab Süüria valitsus kontrolli keemiarelvade üle rahvusvahelistele inspektoritele ja soostub varude tootmis-
seadmete hävitamisega.

Neljaleheküljeline „Süüria keemiarelvade elimineerimise raamlepe” näeb ette, et nädala jooksul peab Süüria esitama oma keemiarelvavarude täieliku nimekirja ja novembriks peavad rahvusvahelised inspektorid olema Süürias neid oma kontrolli alla võtmas. Novembri lõpuks peavad olema hävitatud keemiarelvade tootmiseks ja kasutamiseks vajalikud seadmed ja järgmise aasta keskspaigaks kõik keemiarelvamaterjalid. Teada pole aga, kui palju inspektoreid võiks vaja minna, kuidas nad tegutseksid kodusõja tingimustes ja kas al-Assadi režiim on täielikult koostööaldis.

Venemaa hakkas pitsitama ka EL-i eesistujat Leedut

Idanaaber kehtestas

eelmisel nädalal

Leedu ettevõtetele

uue tollirežiimi.

Lauri Laugen

v-uudised@epl.ee

Kui kõigepealt käivitas Venemaa n-ö kampaania Euroopa Liiduga läheneda soovivate Ukraina, Moldova, Armeenia jt vastu, siis nüüd keeratakse kruvisid koomale ka Leedu jaoks, kes on teinud EL-i idapartneritega lepingute sõlmimisest oma eesistumisaja tähtsaima punkti.

Nimelt kehtestas Venemaa eelmisel kolmapäeval Leedu maanteeveoste jaoks uue tollirežiimi. Leedu välisminister Linas Linkevičius ütles esmaspäeval Vilniuses Euroopa Liidu transpordiministrite kohtumisel, et piirikontrolli karmistamine on osa Venemaa kampaaniast hirmutada endise Nõukogude Liidu riike, mis püüdvad Euroopa Liiduga integreerumise poole, vahendas portaali EUobserver.

„Teades, missuguseid meetmeid kasutatakse Ukraina ja Moldova vastu, ja saades nüüd uudise uue põhjaliku kontrolli, proovide võtmise ja teiste protseduuride kohta ainult kõigi Leedust pärit kaupade puhul... On raske vaadata seda olukorda isoleerituna,” ütles ta.

Diskrimineeriv tegevus

Eile pöördus Linkevičius abi saamiseks ametlikult Euroopa Liidu poole. „See tegevus on põhjendamatult ja diskrimineeriv ning avaldab negatiivset mõju Leedu ja kogu Euroopa Liidu transpordisüsteemi konkurentsivõimele,” rõhutas minister Euroopa Liidule saadetud kirjas ja andis mõista, et ta ootab, et liidu liikmesriigid ja ametnikud pöörduksid jõuliselt Venemaa poole ning kutsuksid teda üles pidama kinni rahvusvahelistest kohustustest.

Veokid, mis varem läbisid tolli poole päevaga, jäetakse nüüd Leedu–Venemaa piirile lube ootama, milleks võib kuluda kuni nädal. 30. augustil hakkas Venemaa taga kiutsama ka Kaliningradi ja seal välja sõitvaid Leedu numbrimärgiga autosid, mille tõttu liiklustihedus 90% vähenes.

Novembris võõrustab Leedu Euroopa Liidu tippkohtumist, kus kuut endist Nõukogude vabariiki püütakse Euroopa Liidule lähendada. ●

a

ARVAMUS

RÄNDEST

Maalt linnadesse kolimine on justkui mingi mood või maania, et „kõik ju lähevad”, kuigi teatud kohtadesse justkui enam ei mahugi – pole elamispindu, pole las-teaiakohti.

MAJANDUSGEOGRAAF GARRI RAAGMAA (PEALINN)

VENEMAAST

Aleksei Navalnõi fätkonna moodustavad ennekõike noored, edukad, trenditeadlikud ja kaasaegsed. Teisisõnu need, keda võib Venemaa kontekstis pidada *yuppie*’deks ja hipsteriteks

ETNOLOOG AIMAR VENTSEL (DELFI)

IRL-IST

On selge, et Eesti asja ajamise rõhutamine linnas, kus on arvestatav vene rahvusest linnakodanike hulk, ei saa suurt edu tuua.

POLITOLOOG MIHKEL SOLVAK (ERR)

ETTEPANEK: patsiente võiks peale perearsti jälgida apteeker

Apteeker perearstile appi

Eero Merilind

perearst

Eesti esmatasandi tervishoid toimib perearstikeskuses töötava perearsti ja pereõe koostöös ning haigekassa rahastusega. Kahjuks on tekkinud olukord, kus personali puudus ja alarahastamine segab igapäevatööd.

Kui 2010. aastal oli Eestis 803 perearstinimistut, siis 2013. aasta algul oli neid 800. Isegi siis, kui kõik perearstiõppe läbinud hakkaksid tööle perearstina, oleks Eestis 20 aasta pärast perearste praegusest tunduvalt vähem, sest selleks ajaks jõuavad paljud praegused arstid pensioniikka. Perearstide puudus on eriti terav mitmes maapiirkonnas.

2013. aasta algusest käivitunud lisaõe finantseerimissüsteem ei vasta tegelikele ootustele, sest tervishoiuametis registreeritud „vaba õde” ei ole lihtsalt tööjõuturul olemas ja õe abilistele see finantseerimisskeem ei laiene.

Üks võimalus perearstide koormust vähendada on tihedam koostöö apteekritega – viimastel aastatel on seda teed läinud Ühendkuningriigi tervishoiusüsteem. Apte-

ker võib olla esmatasandi tervishoiu hea abiline ja koostööpartner näiteks vererõhu mõõtmisel, veresuhkru- ja kolesteroolisisalduse määramisel, krooniliste patsientide jälgimisel, hooajalistel (nt grippivastastel) vaksineerimistel ning sõltuvushaigete nõustamisel ja asendusravi korraldamisel. Kaasaskantavad aparaadid võimaldavad mõõta vere hüübimist ning koolituse läbinud apteeker saab ka korrigeerida määratud ravi ja jälgida selle järjepidevust. Kui patsient tuleb digiretsepti alusel krooniliste haiguste raviks kasutatavaid ravimeid kätte saama, võib apteeker mõõta ka muid parameetreid ja kõrvalekallete korral informeerida perearsti e-tervise infosüsteemi kaudu.

EMO asemel apteeki

Ägeda viirushaiguse korral on apteekrid juba praegu esmased nõustajad ja käsimüügi-ravimite soovitajad. Apteekide lahtiolekuajad on pikemad kui perearstikeskustel, nad on lahti ka nädalavahetusel.

Tihedam koostöö esmatasandiga ja ühine tegutsemine parandaks tunduvalt inimeste olukorda. Kui inimene tunneb ennast näiteks nädalavahetusel halvasti, on lihtne sõita lähimasse apteeki, mõõta vererõhku ja vastata apteekri küsimustele, kes otsustab, kas on vaja kohe arsti juurde minna. Samuti saab apteeker müüa vajaliku esmase ravimi ja EMO-visiiti jääks paljudel juhtudel ära.

Perearstide nimistutes olevate inimeste arvu suurene-

mine, esmatasandi personali nappus, suuremad ootused, mida inimesed seavad haiguste ennetamisele ja krooniliste haiguste jälgimisele, sunnivad tegema muudatusi ja kohanema. Esmatasandi tervishoiu on vaja rohkem koostööd ja üksteise usaldamist, pakutavate teenuste hulga suurendamist ning portatiivse-

Apteeker saab mõõta vererõhku, määrata veresuhkru- ja kolesteroolisisaldust.

te seadmete ja tehnoloogia kasutamist.

Kuidas apteekri osutavaid lisateenuseid rahastada? Üks võimalus on, et apteeker sõlmiks haigekassaga tervise-teenuse osutamise lepingu. Teiseks võib kolesteroolisisalduse määramise ja tervisenõustamise eest maksta inimene ise. Võib ka esmatasandi rahastamist suurendada: iga piirkond mõtleb parima lahenduse, kuidas perearsti ja apteekrite koostöös patsiente jälgida. Või siis toetataks riikliku sihtfinantseerimisega valvekeskuste (esmatasandi tervisekeskus: arst + apteek + abilis) loomist. Tegelikult ei ole väga suurt vahet, kas vererõhku mõõdetakse perearstikeskuses, kiirabis või apteegis. Oluline on, et inimene saaks vastuse, kuidas edasi tegutseda, ning adekvaatse ravi ja soovitusel. Perearstid ja apteekrid peavad kuuluma ühtsesse esmatasandisse ja seda juba võimalikult ruttu. ●

VÄLJASUREMISE ENNUSTAMINE ei suurenda sündimust

Beebibuumi eeldus

Ene-Margit Tiit

TÜ emeritprofessor

Rahvastikuprognoside tegemiseks kasutatakse aina peenemaid meetodeid ja vastavalt sellele on ka nende täpsus paranenud. Kuid endiselt ei saa ühegi prognoosi puhul täie kindlusega öelda, et just nii lähebki. Näiteks seda, et 30 aastat tagasi tehtud prognoosi järgi, milles lähtuti toonasest olukorrast, läheneks praegu Eesti rahvaarv kahele miljonile ja eestlaste osakaal rahvastikus oleks vähenenud 50%-ni.

Üks inimeste käitumise seletamise võimalus on kasutada võrdlust loomariigiga. Ilmselt see mõnel juhul toimibki, kuid ei ole kindlasti adekvaatne niisugustel juhtudel, kui inimesed käituvad teadvustatud otsuste toimetel. Selletõttu pole tõsiselt võetav ka Andrei Hvostovi ja Juhan Javoisi idee (vt Andrei Hvostov „Anti-Taagepera”, EPL 30.8) inimeste sündimuse suurendamise võimalikkusest hirmu faktori toimetel sarnaselt näriliste populatsiooniga. Tänapäeva arenenud maailmas, sealhulgas Eestis, on inimeste puhul järglaste saamine väga suurel määral teadlik otsus.

Küsimust, kas hirmutamistaktika (Yana Toomi eestlaste väljasuremise ennustus, prof Taagepera demograafilise vetsupoti kujund jne) toimib positiivse otsustamise ajendina, pole minule teadaolevalt eriti uuritud. Nii palju kui ma

Positiivsus seletab osalt ka Lääne-Euroopa ja Venemaa sõja-järgset beebibuumi.

olen pere- ja sündimusuuringuid näinud, on ideoloogiline argument „eestlaste arvu suurendamine – muidu me sureme välja” (erinevates sõnastustes) Eestis viimasel ajal olnud siiski sünnituse kasuks otsustamise motiivide hierarhia lõpus.

Lapsesaamise otsus langeb suurel määral isiklike emotsioonide najal. Kindlasti

Illustratsioon: Hillar Mets

kuulub nende sekka kindlustunde tuleviku suhtes. Nimelt kindlustunde puudumisega on noored naised viimastel kümnenditel tehtud uuringutes põhjendanud sünnitamisest loobumist. Ka isiklikud ratsionaalsed tegurid (partneri sidumine, varem korteri saamise võimalus, tänapäeval vanemahüvitis) võivad otsust mõjutada ja see on oluline alus, millele tugineb tänapäevane riiklik

Viimasest eestlasest värvikate piltide maalimise asemel püüdkem sisendada positiivsust.

ja kohalik perepoliitika.

See-eest võib sündimusele hästi mõjuda ühiskonna positiivne meeleolu. Rahvaloenduse tulemused näitavad, et laulva revolutsiooni ajal oli sündimus Eestis erakordselt suur. Tagantjärele vaadates näeme, et laulva revolutsiooni põlvkonna eestlannadest emad (kes tänaseks on 45–65-aastased) olid viljakamad kui nende emad ja vanaemad – nimelt selle põlvkonna puhul saavutas lõpetatud sündimuskordaja (mis näitab naise kogu eluaja jooksul sünnitatud laste arvu) ületas pärast paljusid aastakümneid taas 2,0 taseme. Eriti tublid olid selle põlvkonna eesti maanaised, kelle sünnitatud laste arv ulatus kohati keskmiselt 2,5-ni. Seega võime teha kokkuvõtva järelduse: hirmutamine, sh ka väljasuremise ennustamine ei mõju inimestele sündimust suurendavalt (pole ühtegi positiivset näidet), küll aga

mõjub positiivne ühiskondlik hoiak ja taust. See seletab osalt ka Teise maailmasõja järgse Lääne-Euroopa ja Venemaa beebibuumi (Ida-Euroopas jäi buum aga nõrgaks).

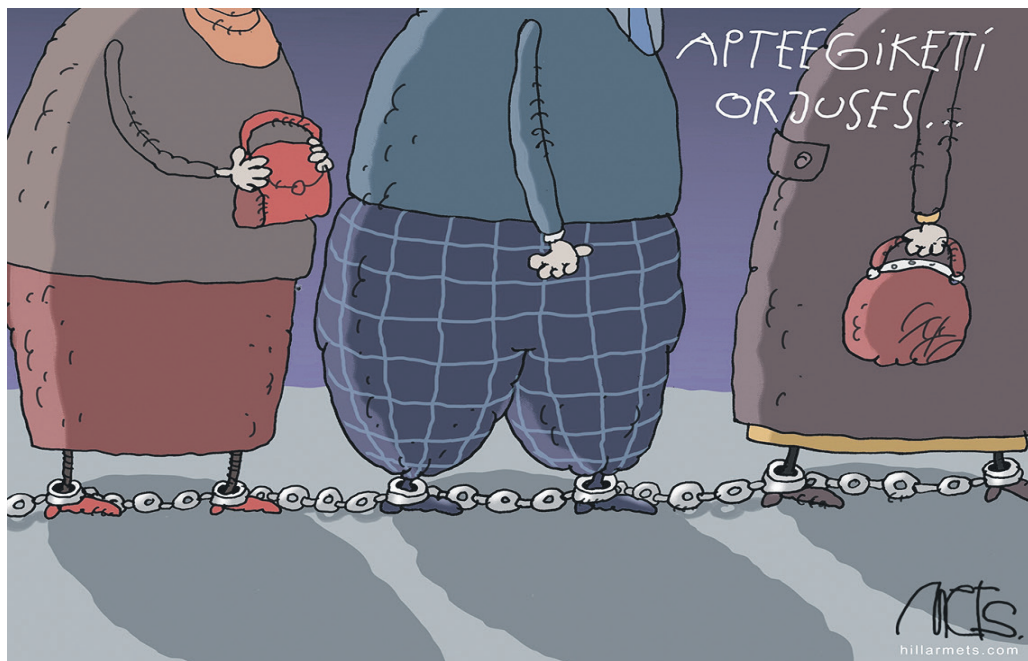
Siit soovitus meediale: viimasest eestlasest värvikate põrgupiltide maalimise asemel püüdkem pigem inimestesse positiivsust sisendada. „Kõik lähevad niikuinii siit õnnetus külmast ja vaesest maanurgast minema, mis siis minagi” on hoiak, mida meedia on suuresti võimendanud ja mille isetäituvaks ennustuseks kujunemist tuleks vältida.

Mis puudutab Aafrika suurt sündimust (millega kaasneb paljudes sealsetes riikides väga lühike eluiga), siis seal näeme suuresti enda minevikku. Põhiliselt naiste madala haridustaseme, aga osalt ka väärtushinnangu-te tõttu on sündimus suur: pereelule ei ole alternatiive, laste saamist ei juhi teadlikud otsused. Samal ajal on hakanud levima arstiabi, tänu millele eluiga tasapisi pikeneb.

30 aastat tagasi tehtud prognoosi järgi läheneks rahvaarv praegu kahele miljonile.

Kuna need kaks protsessi on nihkes – enne pikeneb eluiga (levib meditsiin), hiljem väheneb sündimus (haridus jõuab iga naiseni) –, siis mõnda aega rahvastik kasvab. Rahvastiku arengu selle perioodi on teised mandrid juba ammu läbinud ja kindlasti ei ole ajalugu võimalik tagasi keerata. ●

HILLAR METSA METSIK MAAILM

SÜÜRIAST

Süüria küsimuses ei tohiks Obama sõidu ajal sõnumeid toksida.

POLIITIKAANALÜÜTIK **NICHOLAS WAP-SHOTT** (REUTERS)

SOTSIAALDEMOKRAATIDEST

Laialt propageeritud uus algus on mullune lumi ja sotsid ei suutnud põlvkonnavahetusega kahe ja poole aasta jooksul ühele poole saada.

ŠVEITSLASEST POLIITIKAAVATLEJA **KASPAR NÄF** (ÖHTULEHT)

VABANDAMISEST

Vabandus, milles sisaldub sõna „kuid”, pole vabandus.

KIRJANIK **NASSIM NICHOLAS TALEB** (FACEBOOK)

NOKIA MÜÜGI järelkajast Soomes

Oodates uut algust või uut tagasilööki

Päivi Tirkkonen

Tallinna ülikooli lektor

Nokia müügi uudis tegi paljud soomlased tundeliseks, sest Nokia edulugu on osa Soome identiteedist. Nad kasvasid kokku 1990. aastate alguse tohutust majanduslangusest väljumise ajal. Nokia lugu tõendab, et väike viie miljoni elanikuga riik saab olla rahvusvahe-

lise gigandi sünnikodu ning innovaatuslikus ja risk võivad tõepoolest viia suure eduni.

Nokia edulugu ei olnud oluline üksnes mentaalses mõttes: ettevõtte teenis raha paljudele aktsionäridele ja selle tippjuhid saavutasid aastate jooksul rahalise sõltumatuse. Tippajal andis Nokia 2% Soome SKT-st, mis tähendas miljoneid eurosid maksuraha nei-

Kardetakse järgmist tagasilööki – teadet, et firma tegevus Soomes lõpetatakse.

le õnnelikele omavalitsustele, kus asus mõni ettevõtte büroo või tehas. Nüüd on needsamad paigad hädas eelarvedefitsiidiga. Ühtlasi tuleb meesle pida-

da, et Nokia on üks osa struktuursetest probleemidest, millega Soome praegu maadleb.

Soome ärimähe Björn Wahlroosi arvates on Soome ammu põdenud Nokia-haigust. „Ei ole olemas kooki, mis on nii suur, et kõik ära toidab,” on Wahlroos juhtinud tähelepanu riskile, mis võetakse liiga palju üheleainsale edukale ettevõttele toetudes.

Paljud tarnijad, kes rajasid oma äri Nokiale, on pankrotti läinud. Tuhanded inimesed on olnud sunnitud otsima uue töö või alustama oma äri. On väidetud, et Nokia oli liiga suur, liiga kõrk ja liiga edukas, mis ei lasknud ettevõttel näha konkurentide arengut. Silmad avanesid, kui oli juba

liiga hilja. Selge on, et Stephen Elop, Nokia juht, ei ole Soomes populaarne isik. Alles juulis veenis ta avalikkust, et mobiiltelefoninäri on ja jääb

Soome põeb Nokia haigust: „Ei ole olemas kooki, mis on nii suur, et kõik ära toidab.”

Nokia osaks. Kaks kuud hiljem on see äri juba Microsofti oma. Microsoft on lubanud töökohad Soome jätta, aga inimesed ei usu seda öieti. Selle asemel ootavad nad järgmist tagasilööki – teadet, et Soomes tegevus lõpetatakse. Facebooki jälgides jäi mulle silma üks irooniline pilt, mida minagi jagasin: must Nokia kummik Microsofti logoga. ●

KUIDAS SÜÜRIA president Bashar al-Assad ennast õigustab. Katkeid intervjuudest

Bashari enda sõnadega

Vastasseis püsib ainult välisriikide õonestuskatsete tõttu, arvab Süüria president.

●●9. september, USA telekanal CBS: Kas te arvate, et keemiarelv on sobilik sõjapidamisvahend?

Me oleme igasuguste massihävitusrelvade, olgu keemia- või tuumarelvade vastu ja mitte üksnes mina või režiim, vaid Süüria esitas 2001. aastal ÜRO-s ettepaneku vabandada Lähis-Idas kõigist massihävitusrelvadest ja Ameerika Ühendriigid olid selle ettepaneku vastu.

●●Kuid te pole ju keemiarelvade toekastmise konventsioonile alla kirjutanud?

Veel mitte. Sest Iisraelil on massihävitusrelvad, ta peab selle allkirjastama ja ta okupeerib meie territooriumi. Me ei peaks rääkima Süüriast, me ei peaks rääkima Iisraelist, see peaks olema kõikehõlmav.

●●Kas te peate siis keemiarelvade tuumarelvaga samaväärseks?

Ma ei tea, me pole kumbagi proovinud. Jah, tehniliselt pole nad samaväärsed, kuid

moraalselt on nad samaväärsed. Lõppude lõpuks, massiline tapmine on massiline tapmine.

●●13. september, Rossija24: Mõned Ameerika väljaanded on teatanud, et Süüria armee ohvitserid küsisid teilt mitmel puhul luba keemiarelvade kasutada ja teie ei kiitnud seda heaks, kuid nad kasutasid neid mürgiseid relvi omal käel. Kas see on usutatav?

See on osa Ameerika propagandast, mis ei säästa jõudu, et sõda kuidagi õigustada. See meenutab meile kunagise George W. Bushi valitsuse välisministri Colin Powelli tegevust kümne aasta eest, kui ta esitas hiljem võltsiks osutunud tõendeid, et Saddam Husseinil olid massihävitusrelvad. Nüüd kordavad nad samasuguseid valesid.

●●5. aprill 2013, Türgi telekanal Ulusal: Te olete kutsunud opositsiooni üles pidama dialoogi. Kas sellel dialoogil on keelualasid, milleni te ei lähe? Keelualaks on välistamine

vahelesegamine. Igasugune dialoog peab olema üksnes Süüria dialoog. Mingit välismaist vahelesegamist ei saa lubada. Muud keeluala pole. Süüria kodanikud võivad arutada, mida nad iganes soovivad, sest Süüria on kõigi süürlaste kodumaa.

●●30. mai 2013, Liibanoni Al-Manar: Me räägime poliitilistest läbirääkimistest, teisest Genfi konverentsist, Süüria valitsuse valmisolekust sellest kohtumisest osa võtta. Laual on Süüria valitsuse lipp ja ka opositsiooni lipp. Kuidas te oma inimesi veenate, et isete nende rühmitustega külg külje kõrvale?

Kes on need inimesed, kes selle lipu lauale panevad? Mis

President Assad: me ei räägi läbi orjadega, me räägime läbi nende peremeestega.

tähtsust sellel on, kui nad ei esinda rahvast? Meie läheme kõnelustele ametlike Süüria esindajatena ja pärast läheme tagasi koju. Kuhu aga nemad lähevad? Oma viietärnihotellidesse? Nende maade minis-

Tallinna Linnavaaramet

Tallinna Üürikomisjon rahuldab 26.06.2013 otsusega üüriavaldus- asjas nr 11-1/30/13 Tallinna linna (AS ISS Eesti kaudu) nõude SEIDI JÕGI (sünd. 07.07.1982) vastu ja kohustas teda vabastama ja tagastama Tallinna linnale eluruumi Raadiku 8/1-72 Tallinnas ning selle kohustuse mittetäitmisel määras otsuse täitmise viisiks Seidi Jõgi koos eluruumi kasutava G. J.-ga eluruumist väljatõstmise koos neile kuuluva varaga ja mõistis Seidi Jõgi'lt Tallinna linna kasuks välja kahjuhüvitise eluruumi tagastamisega viivitamise eest 1185,40 eurot ja alates 02.06.2013 kuni eluruumi tagastamiseni vastavalt igakuuliselt esitatavatele arvetele ning viivise 123,05 eurot ja alates 01.06.2013 määras 0,15% põhivõlast päevas kuni võla tasumiseni.

Kui SEIDI JÕGI ei nõustu üürikomisjoni otsusega, võib ta sama üüriavaldus- asja läbi vaatamiseks pöörduda alates käesoleva teate avaldamisest 20 päeva jooksul Harju Maakohtusse. Kohtule võib esitada taotluse, et kohus vaataks komisjonile esitatud avalduse läbi hagemenetluse korras hagina. Sel juhul on hageja komisjoni poole pöördunud isik ja kohtu kohtule avalduse esitanud pool ja komisjonile esitatud avaldus loetakse hagiavalduseks. Kohtule esitatavas avalduses tuleb märkida, et üürikomisjon on asja juba lahendanud ja lisada üürikomisjoni otsuse ärakiri. Avalduselt tuleb tasuda riigilõiv summas, mille hageja oleks pidanud tasuma hagi esitamise korral. Üürikomisjoni otsus jõustub, kui otsuse avaldamisest alates 20 päeva jooksul ei ole maakohtusse esitatud hagi samas vaidlusalas. Jõustunud otsus avaldatakse üürikomisjoni veebilehel ja täidetakse täitemenetluse sätete alusel.

Tallinna Linnavaaramet

Tallinna Linnavolikogu 5. septembri 2013 otsusega nr 138 otsustati:

Taotleda aktsiaseltsi Tallinna Soojus omandis olevate ehitiste teenindamiseks vajaliku maana Tallinna linna munitsipaalomandis- se Kadaka tee 181 katastriüksus (katastritunnus 78405:502:0278, pindala 58 830 m², sihtotstarve tootmismaa 100%) ning seada katastriüksusele otsustuskorras tähtajaline ja tasuta hoonestusõigus aktsiaseltsi Tallinna Soojus (registrikood 10026398) kasuks, tähtajaga 50 aastat. Hoonestajal on õigus omada kinnisasjal olemasolevaid ehitisi ning ehitada kinnisasjale teisi ehitisi, rekonstrueerida kinnisasjal asuvaid ehitisi või lammutada kinnisasjal asuvaid ehitisi vastavalt kehtestatud detailplaneeringule, väljastatud projekteerimistingimustele või väljastatud ehitusloa aluseks olevale ehitusprojektile.

Haabersti Linnaosa Valitsus

AVALIKUSTAB ajavahemikus 30.09. – 14.10.2013 Paldiski mnt 81 kinnistu ja lähiala detailplaneeringu

Lähtudes Tallinna linnavalitsuse 4. septembri 2013 korraldusest nr 1198-k, „Paldiski mnt 81 kinnistu ja lähiala detailplaneeringu vastuvõtmine“

avalikustab Haabersti Linnaosa valitsus Paldiski mnt 81 kinnistu ja lähiala detailplaneeringu. Arhitekti- ja Inseneribüroo ARX OÜ töö nr 0801D, millega nähakse ette Haabersti linnaosas 1,12 ha suurusel planeeringualal asuva reformimata riigimaa ja Paldiski mnt 81 kinnistu liitmise teel moodustada üks sotsiaalmaa (ühiskondlike ehitiste maa) sihtotstarbega krunt, reformimata riigimaast üks sotsiaalmaa (üldkasutatav maa), üks tootmismaa ja üks transpordimaa sihtotstarbega krunt ning määrata moodustatavale sotsiaal- maa (ühiskondlike ehitiste maa) krundile ehitusõigus kahe kuni 6 maa- aluse ja 1 maa- aluse korrusega tervishoiu- ja teadusasutuse hoonete ehitamiseks. Lisaks on lahendatud üldised maakasutus- tingimused ja heakorrastus, haljastus, juurdepääsud, parkimine ning tehnovõrkudega varustamine.

Detailplaneeringuga saab ülnimetatud ajavahemikus tööpäeviti tutvuda Haabersti Linnaosa Valitsuses, Ehitajate tee 109A, kabinetis 205 esmaspäeval 8.15 – 18.00, teisipäevast neljapäevani kl 8.15 – 17.00 ning reedel kl 8.15 – 16.00 ja Vabaduse väljak 7 1 korruse infosaalis, lauas nr 2.

Detailplaneeringu jooniste ja seletuskirjaga saab tutvuda ka Tallinna planeeringute registris aadressil <http://tpr.tallinn.ee/tpr/>

Pirita Linnaosa Valitsus

AVALIKUSTAB Pärnamäe tee 55 kinnistu detailplaneeringu.

Detailplaneeringuga on kavandatud elamumaa sihtotstarbe- ga Pärnamäe tee 55 kinnistu jagamine kokku kuueks elamumaa krundiks ja üheks transpordimaa krundiks ning moodustatavatele elamumaa kruntidele ehitusõiguse määramine kokku kuue ühe maa- aluse ja kuni kahe maa- aluse korrusega üksikelamu ning kuni kaheteistkümne abihoone ehitamiseks.

Planeeritava maa- ala suurus on 2,51 ha. Detailplaneering on kooskõlas Pirita linnaosa üldplaneeringuga. Detailplaneeringu autor on OÜ Optimal Projekt ja tellija U. Nurme- la ja K. Kivi.

Detailplaneeringuga saab tutvuda 30. septembrist kuni 14. oktoobrini 2013 Merivälja tee 24 toas 202 igal tööpäeval tööpäeva ulatuses.

Detailplaneeringu jooniste ja seletuskirjaga saab tutvuda Tallinna planeeringute registris aadressil <http://tpr.tallinn.ee/tpr/>

Availiku väljapaneku kestel saab detailplaneeringuga tutvuda ka Vabaduse väljak 7, 1. korruse infosaalis.

ARENGUFONDI JUHT: MAKSUD ON EESTIS PÜHA LEHM

Arengufondi juht Tõnis Arro (pildil) rääkis eile riigikogus, et maksude teema on Eesti püha lehm ja seda ei tohi puudutada, kui-
gi sellega saaks ettevõtlust edendada. „Kui ettevõtte kasvab, kas-

vavad tema kulud kiiremini kui tulud. Aga tema maksud tuleb iga kuu ära maksta,” selgitas Arro. Ta tegi ettepaneku, et kasvuettevõttele võiks anda käibemaksuajutuse. ERR

TEIST SAMMAST SUURENDAS IGA KUUES LIITUNU

Kogumispensioni teise samba maksete suurendamiseks esitas tähtajaks avalduse 106 140 inimest, kellest 40 410 olid aastail 2010–2011 kogumispensionil makseid jätkanud ja 65 730

olid maksed katkestanud. Aastail 2010–2011 makseid jätkanutel suureneb teise samba riigipoolne makse automaatselt 4%-lt 6%-ni, kokku on selliseid inimesi 209 000. Ärileht

Foto: Tanel Meos

Riigikontrolör Tarmo Olgo pahandab, et rahandusminister Jürgen Ligi laseb riigifirmade majandustegevusel omasoodu minna.

Peakontrolör: poliitikud lasevad riigifirmad allavett

Intervjuu

Ann-Mari Nergi
majandusajakirjanik

Riigi äriühingute juhtimine sai riigikontrolli auditis kriitika osaliseks. Olukord on aastatega halvemaks läinud.

● **Peakontrolör Tarmo Olgo, auditis öeldakse, et riik on äriühingutele andnud raha, ommata tegelikku strateegiat. Saate ehk tuua mõne näite?**

Kaks kõige suuremat rahandmist ja näidet: esiteks Eesti Energia, mille nõukogul ei olnud selle aasta algul heakskiidetud strateegiat. Kui me palusime seda näha, siis anti meile paari A4 peal kirjeldatud missioon, visioon ja üldine arengukirjeldus. Hiljem ilmselg, et 150 miljonit anti Eesti Energiale. Selline salatsemine on kummasrav ja kurb.

Teine näide on Estonian Air, kus küll 2013. aasta strateegia kinnitati, kuid kõik varasemad rahaeraldused EA-le toimusid, ilma et ettevõtte

oleks olnud nõukogu kinnitatud strateegiat. Strateegiat asendas mingi presentatsioon, mida küll nõukogule ja valitsusele tutvustati, kuid heaks ei kiidetud. Kokkuvõttes oli Tero Taskila äriplaan juhatusse plaan, mille kohta öeldi, et „võtame teadmiseks ja siin on teile 30 miljonit”.

Kui vaatlesime üheksat riigifirmat, siis pooltel ei olnud strateegiat ja mõned, näiteks Eesti Loto, ütlesidki: meil ei peagi strateegiat olema, kuna põhikirjas on eesmärk – hasartmängude pakkumine – ammendavalt kirjas. Erasektoris vaadataks sellist strateegilisest juhtimisest arusaamist ilmselt väga imestunult.

● **Miks riigikontroll selle auditi tegi?**

Meie jaoks sai üks periood läbi. 2007. aastal vaatasime sama asja ja tahtsime näha, mis on viie aasta jooksul muutunud. Kahjuks peab tunnistama, et asjad ei ole paremaks läinud ja rohkem on mindud minnalaskmise teed.

● **Mis on minnalaskmise põhjustanud? Poliitiline tahe?**

Pigem tahtmatust. Rahandusministeerium vastas meie auditi, et kehtivad seadused võimaldavad meie ettepanekuid täita. Ainuke soovitusena nõustatakse sellega, et äriühingul võiks olla strateegia ja eelarve kinnitatud. Meie küsimus on, et kui ühtegi seaduslikku kitsendust ei ole, miks siis nende täitmist ei nõuta? Rahandusminister vastutab valdkonna eest, tal on selleks ametnikud – miks lasta asja-

del omasoodu minna? Kui see pole poliitiline tahtmatust, siis mis see on?

Juhtimiskvaliteeti mõjutavad jälle nõukogud ja seni kuni nad on politiseeritud, ei täida nõukogu oma rolli. Küsimise juhtide käest: kas nõukogu on teile partneriks? Nad vastasid enamasti, et ei ole.

● **Riigil on ka hunnik sihtasutusi, MTÜ-sid jms, kus on samuti nõukogud, ja nii ei jätku- gi inimesi, kelle puhul võib kindla olla, et neil puuduvad erahuvid. Meenutame Sõõrumaad ja Kilki Eesti Energia nõukogus. Erahvi küsimus on paljude näidete puhul õhus ja jääb õhku seniks, kuni riik ei pane paika, mis põhimõtetel nõukogu liikmeid määratakse ja milised on riigi huvid. Ametnikel või poliitikutel pole tihti ka äriühingu juhtimise kogemust ja nad ei tea, mida nõukogu liikme positsioon tähendab.**

● **Näiteks võiks tuua 28-aastase Kalle Pallingu, jällegi Eesti Energia nõukogus.**

Kindlasti on see Kalle Pallin-

gu jaoks väljakutse, kuid kas see tõi Eesti Energia nõukogusse täiendavat ekspertteadmist, elukogemust, mastaapse äri kogemust ja rahvusvahelist haaret, on kaheldavam.

● **Kas Erkki Raasukese väljapakutud riigifirmade valdusfirma idee lahendaks probleeme? Nõukogude depolitiseerimiseks, professionaalidega asendamiseks, korporatsiooni tasandil rahavoogude paremaks juhtimiseks on see õige ja hea idee. Valdusfirma lahendaks praegused probleemid ja seda peaks edasi arendama.**

● **See on vist üks kriitilisemaid auditeid, mis on viimasel ajal ilmunud?**

Jah, kahtlemata on vastu vaatat pilt nukker. Rahandusministeeriumi ja äriühingute valitsejate tegematus on muret tekitav. Loodan, et kui majandusministeerium ja riigikontroll on jõudnud sarnastele järeldustele, siis võiks see otsustajatele olla ohutuli, et midagi muuta. Palju on kinni poliitilistes mängudes. ○

Raasuke tahab muutust

Eilne Ärileht kirjutas majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi töörühma koostatud aruteludokumendist, milles Erkki Raasuke tutvustas mõtet luua riigi osalusega äriühingutele valdusfirma ehk omandusüksus. Niimoodi saaks korrastada ettevõtete nõukogud ja juhatused, seada äridele selged eesmärgid

ja teha ainult mõistlikke investeeringuid. Raasukese töörühm hindas valdusfirmat luues riigipoolseks lisatuluks 15–20% suuremat kulumieelset ärikasumit (EBITDA) ehk 100 miljonit eurot. Plaani on siiani toetanud mitmed ettevõtjad, riigikontroll ja näiteks riigikogu majanduskomisjoni esimees Kaja Kallas.

Teistest rahvustest inimestel on tööd leida märksa raskem

Praxise analüüsist selgub, et sisserrännanutel ei ole lõimumiseks piisavalt häid võimalusi.

Ann-Mari Nergi
ann-marii.nergi@epl.ee

Üle saja Eestis elava mittekodaniku tegi poliitikauuringute keskuse Praxise ja Balti uurin-
gute instituudi eestvedamisel ettepanekuid, kuidas parandada välismaalaste või venekeelse elanikkonna riigis hakkamasaamist. Nüüd on Praxis need ühte aruandesse kokku kogunud.

Muu hulgas on aruandes ära toodud ka välismaalaste ettepanekud tööhõive parendamiseks, kus nii venekeelse pikaajaline kui ka ingliskeelse uusimmigrantidest elanikkond leidis, et Eestis on probleemiks keelekursuste vähenemine kättesaadavus ja ebapiisav kvaliteet, elamis-, õppimis- ja tööloa saamine on keerukas, ning etteheiteid teenis ka töötukassa. Mureks on eri rahvustest inimeste ebavõrdsed töölesamise võimalused.

Põhiosa ingliskeelsest aru-
telust saadud tagasisidest tööturaküsimuste kohta puudutas lubasid ja sellega kaasnevat asjaajamist. „Sisserrännanud tunnetavad igal sammul pigem seda, et nad on riigile koormaks ja ebavajalikud, mitte oodatud Eesti ühiskonda rikastama,” märkisid aruande autorid Maiu Uus ja Kristjan Kaldur. Samuti leiavad analüütikud, et tasuta eesti keele

Kristjan Kaldur

õppe võimaluse kaotamiseks ei ole veel aeg küps. Nii venekeelse kui ka uussisserrännanute sihtrühm kirjeldas, et tasuta kursusi on vähe, need on tasulised. Töötukassa puhul nimetati, et veebilehel pole töökuulutused vene keeles kättesaadavad, juriidilistes küsimustes ei saada piisavalt nõu ja ümberõppekoolituste õppejõud ei ole piisavalt professionaalsed.

Võimalustest ei teata

„Ühtlasi selgus teravalt, et inimesed ei ole lihtsalt kursis kõigi võimalustega, mis neile on aastate jooksul loodud,” lisas Maiu Uus.

Erinevate lubade taotlemisega puutusid eelkõige kokku ingliskeelsed sisserrännanud. Näiteks kurtsid tudengid, et kooli lõpetamisega lõpeb ka nende elamisluba. Septembri alguses jõustunud seadusemuudatus lubab neil nüüd veel kuueks kuuks Eestisse tööd otsima jääda.

„Jätkuvalt on ebasüsteemne uussisserrändajate kohanemise seotud teema, näiteks info puudumine neile vajalike teenuste kohta,” tõdes Kristjan Kaldur. ○

Töötukassa pärmina paisuvad reservid purustavad rekordeid

Töötukassa reservid kasvavad endiselt mihinal ja kümned miljonid eurod voolavad Eesti majandusest välja, arvavad nii tööandjad kui ka ametiühingud. Nimelt on reservide maht kasvanud poole miljardi euron ja raha piisaks ka mitmeaastase kriisi üleelamiseks, mistõttu töötukassa nõukogu tegi valitsusele ettepaneku alandada töötukindlustusmakset 2,1%-ni senise 3% asemel. Kui praegu kehtiv töötukindlustusmakse määr on töötajatele 2% ja tööandjatele 1%, siis ettepaneku kohaselt oleks see 1,4% ja 0,7%.

Kui valitsus nõukogu otsuse kinnitab, jääb inimestele ja ettevõtetele kokku kätte umbes 50–60 miljonit eurot rohkem. „Meie hinnangul pole täna ei moraalselt ega rahalist õigustust töötajate ja tööandjate käest seda raha kokku koguda,” märkis tööandjate keskliidu juht Toomas Tam-
sar. „Töötukindlustusmaks eesmärk on osaliselt kompenseerida töötaks jäänud inimeste sissetulekuid ja inimesi tööturule tagasi aidata. Riigi muude ülesannete täitmiseks töötukindlustusmakset kasutada pole õige.” ○ **Riina Kallas**

KORTERITEHINGUTE ARV JA OSTUHIND SUURENEB

Tallinna korteriturg on tänavu olnud väga aktiivne. Selle aasta keskmine korteritehingute arv kuus on olnud 624, aastaga on hind tõusnud 14%. **Ärileht**

EESTI ENERGIA PEATAB LÄTIS JA LEEDUS MÜÜGITÖÖ

Elektri piiriületuskulu määramise tõttu peatab Eesti Energia Lätis ja Leedus fikseeritud hinnaga lepingute sõlmimise. Kõik siiani lõunanaabritele elektri tarimiseks sõlmitud lepped jäävad

kehtima. Müügi peatamise põhjus on Balti riikide põhivõrguettevõtte otsus, mis kaotas alates 3. juunist võimaluse Eesti–Läti piiril elektri piiriületuskulusid ette fikseerida. **Ärileht**

MAKSUVÕLGASTE ARV KAHANES

Septembri alguse seisuga on täitmata maksukohustusi 47 189 isikul kogusummas 302,7 miljonit eurot. Võrreldes augustiga on maksuvõlg vähenenud 15,9 miljoni euro võrra ja mak-

suvõlgaste arv 1093 võrra. MTA osakonnajuhataja Triin Raaperi sõnul on maksuvõla vähenemine seotud nii paranenud maksekäitumisega kui ka maksuhalduri tegevusega. **Ärileht**

Algas apteegivaidluse tuline lõppmäng

Riigikohtus pinnis eile apteekide asutamispäirangu kaotamise pooldajaid ja vastaseid.

Kadri Paas, Harry Tuul
uudised@arileht.ee

Kell üksteist alanud avalik arutelu pälvis ka ajakirjanduse suurt huvi. Kohal olid üheksa ajakirjanduskanaali esindajad. Tõsi, kogenud reporterite asemel peamiselt noored. Võrreldes teiste kõlapinda leidnud kohtuvaidlustega, näiteks Indrek Pertelsoni või Rein Kilgi kohtulahingutega, oli tegemist vaoshoitud üritusega. Osapoolte lipsustatud ja kostüümides esindajad esitasid argumente ja arvamus. Iga osapool sai oma seisukohtade tutvustamiseks kümme minutit, millele lisaks võisid riigikohtunikud esitada küsimusi. Kohal olid ja ettekande tegid peale õiguskantsler Indrek Tederi ka apteekide ühenduse esindaja Raidla, Lejins & Norcousi partner Ants Nõmper, riigikogu sot-

siaalkomisjoni liige Maret Maripuu, apteekrite liidu juht Kai Kimmel, konkurentsiameti järelevalveosakonna juhataja Juhan Põldroos ning sotsiaalministeeriumi ja linnade liidu esindaja.

Ärileht otsis aastaid kestnud vaidluse osapooled riigikohtus üles ja vestles nendega. Indrek Teder arvab koos konkurentsiametiga, et piirangu kaotamiseks peaks tekima konkurents ja ravimihinnad langema. „Olen seda väga tükk aega analüüsinud ja ta peaks nii olema,” ütles Teder eile Ärilehele.

Apteek pole vorstipood

Vastaspool näeb selles mitut ohtu. „Apteekide seis linnades on praegu juba suurepärane ja apteek linnadesse juurde ei ole vaja. Asutamispäirangute mahavõtmine, kui ta toob linnadesse apteekide juurde, siis maa-apteekide arvelt,” selgitas Ants Nõmper. Tema sõnul eksib see, kelle väitel on maa-apteekide liiga palju. „Erinevalt vorstipoest, mida võib avada igaüks, on

Foto: Jassu Hertsmann

Indrek Teder seisis eile riigikohtus kindlalt apteekide asutamispäirangute poolt.

vaja apteeki kvalifitseeritud tööjõudu,” kaitses Nõmper apteekide piirangu jätkumist. Tema sõnul valitseb apteekrite seas sama suur tööjõupuudus kui arstide hulgas. „Apteekrite ettevalmistus kestab vähemalt viis aastat. Konkuree-

rime apteekrite osas näiteks Soomega, ravimifirmadega, haiglatega. See on väga nõutud tööjõud ja selle saamiseks on ainult üks viis: maksta lihtsalt rohkem. Paraku linnaapteegid suudavad maksta rohkem palka, mis tähendab, et

tööjõud tõmmatakse maalt linna ära.” Oponentide väiteid, et maa-apteegid kaovad, nimetas Teder spekulatsiooniks. „Mingisuguseid analüüse pole sel teemal ju tehtud,” ütles Teder. Ta kinnitas, et praegused piirangud on soodsad ka prae-

gustele hulгимüüjatele. „Kas see on kõige parem ka klientidele, ma kahtlen selles,” sõnas Teder. Ent kartelli olemasolu üle Teder arutlema ei soostunud. Mis saab, kui apteegi avamise piirangud kaotatakse, sellele Nõmper otseselt ei vastanud ja avaldas pigem lootust, et seda ei juhtu. Riigikohtus teeb oma otsuse kuu aja jooksul.

Turg on kahe firma käes

Lihtsustatult käibki vaidlus selle üle, kas säilitada praegune olukord, kus turul domineerivad hiljuti Postimehe omanikfirma soetanud Margus Linnamäe ravimimüügi-kontsern Magnum ja Põhja-Euroopa juhtivasse gruppi kuuluv Tamro.

Kaks firmat kontrollivad hinnanguliselt 4/5 ravimiturust – nii hulgi kui ka jaemüüki – ja dikteerivad seeläbi osa ravimite hindu. Või avada turg ja lasta sinna ka uusi tulijaid, mida pooldab näiteks patsientide ühing ja turul laieneda soovivad ettevõtted, sealhulgas Yliopiston Apteekki. ●

Sellel laupäeval, **21. septembril** asub mõrvarit otsima

JACK REACHER!

Lee Child "Külaline"

Lee Childi kangelasest Jack Reacherist on kujunenud paljude raamatute kestel omamoodi rändrüütel, kes hulgub mööda Ühendriike, satub nõrgemaid kaitstes seiklustesse ja väljub sealt enamasti võidukalt. „Külalises” süüdistatakse teda reas tapmistes. Mitu eelnevalt USA sõjaväes teeninud ja sealt pärast ahistamiskaebust lahkunud naist leitakse surnult värvi täis vannist. Nüüd peab Reacher ennast süüdistustest vabastama ja seejärel õige mõrvari leidma.

1954. aastal Inglismaal Coventrys sündinud Child (kodanikunimega Jim Grant) õppis küll õigusteadust, kuid töötas 18 aastat hoopis Granada televisioonis. Kui ta sealt 1995. aastal koondati, mõtles ta tõsiselt, mida edasi teha, ning jõudis järeldusele, et hakkab kirjutama. Childi jaoks oli maailmas kõigest kaht liiki kirjandust: selline, mis sunnib oma metroopeatusest mööda sõitma ja hoiab hommikuni üleval, ning teine, mis nõnda ei mõju. Loomulikult valis ta esimese.

Raamat on koos laupäevalehega LP müügil **vaid nädal aega!**

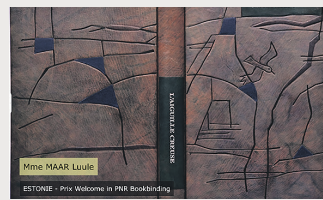
MÜÜGIKOHAD JA TELLIMINE: raamat.epl.ee, raamatud@epl.ee, tel 680 4444

HINGEGA ASJAD VÕRUS

Vana-Võromaa galeriis on väljas kolme näituse jagu (tarbe)kunsti. GaleriiPINK-i ellukutsutud klaasi- ja keraamikanäitusel saab näha vaase. Kateriin Rikkeni kureeritud näitusel vaadatakse tradit-

sioonilisi esemeid tänapäevase pilguga. Samas on väljas ka Mari-Liis Laanemaa parimad mandalad. Näitused on avatud 27. oktoobrini, galerii on avatud kolmapäevast pühapäevani. **EPL**

NAHA HIILGUS UNGARIS JA PRANTSUSMAAL

Eesti köitekunst saab maailmas järjest positiivset vastukaja. Budapestis avatud näitusel on väljas valik Veljo Tormisele pühendatud köiteid mõne aasta eest Tallinnas toimunud

näituselt „Scripta manent IV”. Pariisi lähedal Saint Rémy-lès-Chevreuse'is toimunud bien-naalil pärjati eesti kunstnik Luule Maar aga „Welcome in PNR-i” auhinna. **EPL**

Ühtse Eesti telgitagused kinolinal – ilma tossu ja plahvatusteta

Suurkogul käinutel ja DVD omanikel pole filmist palju uusi teadmisi loota, kuid ülevaatenähtena on teos korralik.

Kaarel Kressa

kaarel.kressa@epl.ee

See, et teatri NO99 „Ühtne Eesti suurkogu” oli dokfilmi tegemiseks piisavalt põnev materjal, on väljaspool kahtlust. Sellise mastaabiga eksperimenti, kus teater asub poliitika kulissidetaguseid paljastama ja aitab koos meediaga luua mastaapse illusiooni uue erakonna tekkest, pole lihtsalt varem ette võetud, seetõttu oleks välismaalastelgi huvitav protsessiga tutvuda. Õnneks oligi film juba esilinastusel subtiitritega varustatud.

Teose „Kust tuleb tolm ja kuhu kaob raha” põhiline häda on aga selles, et lavastajateks on aktsiooni peakorraldajad Tiit Ojasoo ja Ene-Liis Semper ise. Kena, et lavastuse tegemisest videojäädvustus tehti, aga filmi montaaži oleks võinud teha keegi kõrvaltvaataja. See ei muudaks tingimata filmi ideestikku ja väärtushinnanguid, aga jätaaks objektiivsema mulje ja oleks võib-olla ka huvitavam kui autoportree-na tehtud film.

Sellelipoolsest ei saa ma nõustuda eile Postimehes kirjutanud Valle-Sten Maistega, kes näeb filmis eelkõige eneseimetlust ja heidab tegijatele ette, et nad pole oma „pat-

tude” eest vabandust palunud. Ootoot, kelle ees? Poliitiku- te ja meedia? Ja mille eest? Et mastaapse teatriprojekti

Dokfilmis rõhutatakse valijate nõmedust, mille ta ei saaks süsteem toimida.

raames kordagi avalikult rollist välja ei tulnud? Hoiatuse andsid tegijad ju kätte esimesel pressikonverentsil: siitpeale oleme kehastunud poliitiku- teks ja te ei saa uskuda ühtegi

meie sõna. Aktsiooni kajastusi lugedes on selge, et see lause ei jõudnud paljudele piisavalt hästi kohale, aga teatritele seda ette heita on kohatu. Ega me ei ole enam Henriku kroonika paganad, kes esimest korda kristlikku prohvetimängu nähes kartsid, et neidki lüüakse koos vilistitega maha.

Kõrvaltvaataja pilk puudus
„Ühtse Eesti suurkogu” kui komplekti puhul on peamiselt räägitud sellest, kuidas akt-

sioon ründas vastikuid poliitikuid. Dokfilmis rõhutatakse veidi rohkem asja teist tahku ehk valijate nõmedust, mille ta süsteem toimida ei saaks. Nagu Ain Seppik näitlejatele nõu andes ütleb, vaieldakse populistlike meetmete üle isegi Keskerakonna ladvikus, aga midagi ei ole teha, kui aineliste kingituste jagamine või üksnes selle lubadus inimesi hääletama paneb. Samuti põleb paljudes iha hitlerlikult range ja väärrika juhi järele. Selliseks käilakujuks sobib isegi Ojasoo, kui ta habeme ette kasvatab, reklaamis hobuse selga

Trikoloor põsele, jutt ümmarguseks ja veerand parlamendist on teie.

Kaader filmist

„Kust tuleb tolm ja kuhu kaob raha”

Lavastajad Tiit Ojasoo, Ene-Liis Semper
Linastub teatri NO99 teatrisaalis, üksikud seansid ka Tartus, Pärnus ja Viljandis

Väike August laulab ennast suureks

Ruth Alaküla
kriitik

Andres Laasik
toimetaja

Uue Eesti ooperi „Liblikas” selge võitja on kaasakiskuv Oliver Kuusik, kes laulab suureks Augusti rolli.

Võimalus selleks peitub Tõnu Kõrvitsa muusikas ning Maria Lee Liivaku ja Lauri Kaldoja libretos. Iseenesest on see loo-

giline, sest väikeste teatrirollide meister August Michelson on Andrus Kiviräha romaanini minategelane, kelle silmade kaudu võluva tantsija Erika Tetzky elulugu paistab.

Oliver Kuusik alustabki oma esinemist tavalise väikese inimesena, lauldes teatrisaalist publiku hulgast. Seejärel ta tõuseb ja läheb lavale, korra Michelsoni tempu hakata kutselises Estonia teatris väiksemaid osi mängima.

Oliver Kuusik laulab kaasakiskuvalt väikest inimest Augustit, kes ongi selle ooperi peategelane, sest tema kõhklused-kahtlused teatrikunst ja Erika Tetzky südame asjus moodustavad suure osa teose

Oliver Kuusik

Foto: Harri Rospu, rahvusopera Estonia

draamast. Isegi Erika päritolu loo laulab August ette. Augustile on kulunud suur osa helilooja energiat, tulemuseks väärt materjal lauljale.

Ülejäänud rollid, sealhulgas nimategelane, on napimad, nende tegevuslik ja dramaatiline mõõde on tagasihoidlik. Kadri Kipper, Rauno Elp ja Helen Lokuta laulavad ära selle, mida roll pakub. Kipper veidi ebamaine tämber leiab nimitegelase Erika kehastamisel lavalise õigustuse.

Peategelaste esituses kujuneb väike kulminatsioon, kus Augustit tabab armukadedushoog, mis leiab ladusa lõplahenduse. Teos saab lauldud, värvikalt lavastatud, Estonia

teatri alustajate romantiline sõnum loodud.

Tõnu Kõrvitsa ilusa ja tundliku muusikaga ooperi numbreid ei võeta veel laulutudengite õppekavasse, kuid laulude kirjutajana pole Kõrvits mingil juhul läbi kukkunud – häälega on tal head suhted. Märksa paremad kui eelmise Eesti ooperi „Puhastus” autoril Jüri Reinverel, kes oskas oma teoses Kõrvitsast jõulisemalt rakendada orkestri võimalusi. Kõrvitsa „Liblikas” ongi žanrilt kammerlikum, taotlustes mõõdukas ja väldib pompoosseid vorme, mis klapib muinasjutulise, unenäolise ainesega.

Kui millegi kallal norida, siis on need kostüümid, mil-

les Liisi Eelmaa püüab Ene-Liis Semperi muusikateatris tehtud värvikalt teatraalsete lahenduste tuules välja käia kõik, mis fantaasial oelda on, jõudmata mingigi stiiliühtsuse- ni. Ent selline teostus ei mõju sugugi häirivalt. Lati alt läbi- jooksmist „Liblika” tegijatel pole. Ent pole ka suurt ja värsket dramatismi, nagu moodsa kunstitegemise puhul kahjuks kipub välja kukkuma. ●

„Liblikas”

TÕNU KÕRVITSA OOPER 2 VAATUSES

Maria Lee Liivaku ja Lauri Kaldoja libreto Andrus Kiviräha samanimelise romaani ainetel
Dirigent: Vello Pähn
Lavastaja: Peeter Jalakas
Osades: Rauno Elp, Oliver Kuusik, Helen Lokuta, Kadri Kipper
Esietendus 13. septembril 2013

DICAPRIOST VÕIB SAADA PRESIDENT

Leonardo DiCapriole pakutakse USA 28. presidendi Woodrow Wilsoni rolli. Warner Bros kavatseb ekraniseerida Wilsoni biograafia. **The Guardian**

VÄLJAPANEK MASINLIKKUSEST

Homme kell 17 avatakse Tallinna Linnagaleriis grupinäitus „Masinas“, mis tegeleb ühiskonnas levinud käitumismudelite taas-esitamisega, kasutades selleks masina ja masinlikkuse kujun-

dit. Näitusel esinevad kunstnikud Tiiu Kirsipuu, Leena Kuutma, Elo Liiv, Mari-Liis Tammi, Aili Vahtra-puu, Margus Kadarik ja Ekke Väli. Näitus on avatud 13. oktoob-rini. **EPL**

TARTUS TAAS ANIMATSURI

Reedel algab Tartus 7. Jaapani anima- ja popkultuurile pühendatud festival AniMatsuri. Festivali avab fantaasiateemaline maskiball. Põhiüritus toimub seekord Tartu Tamme gümnaa-

siumis traditsioonilise Jaapani koolifestivali formaadis. Laupäeval peetakse Genialistide klubis ka AniMatsuri pidu. Tegemist on eelkõige noortele suunatud festivaliga. **EPL**

Vaade näitusele „TUNGraud“ – kaks võimast terasplaati kaarduvad ruumis.

Raua taaskasutus – Tarvo Porrosoni sõrmuste muster tuleb vanadest viilidest.

Kadi Kübarsepp on joonistanud õhku rauast kaelahted.

Puhas raua ilu tuleb esile lihtsa vormiga küünlajalas, mille autor on Tõnu Narro.

Nils Hint on sepistanud vanadest kääridest tähendusliku kaelahte.

Kaks rauast linti kuninglikult ümber kaela keerduvas, autor on Triin Pukk.

Fotod: Nils Hint, erakogud

Eesti kunstiakadeemia ehte- ja sepakunsti osakonna professor

Kadri Mälk:

●● Peale kontseptuaalse mõtlemise ja kaasaegse tunnetuse, mis on ülioluline, oleme pannud rõhku ka oskustele, tehnoloogiatele. Praktiliste oskustega mehi jääb aina vähemaks. Ja veel – rual on ka miski eriline emotsionaalne külgetõmme, ettearvamatus, nagu tulega töötamisel ikka. Üks raamat „Raud“ esindatutest, Mart Kekišev on öelnud (lk 166): „On vähe selliseid ameteid, kus tööpäev algab sellega, et süüta lõkke.“ No seda võib muidugi ka metafoorselt võtta, kuid siin on ikka mõeldud päris tuld.

●● Näitus „TUNGraud“ jääb avatuks 29. septembrini.

Rauast, ausalt

Tanel Veenre
kultuur@epl.ee

Raua on materjalide seltsis vaieldamatult eriline koht. Ütled metall ja mõtled raua või ka selle kaasaegsemat sulamit terast. Raud lõhnab jõu järele – temas on toorust ja kompromissitust. Kunstivaikudest ja komposiitmaterjalidest hoolimata ei ole raud kuhugi taandunud. Rauaeg algas umbes 3000 aasta eest ja rauata ei saa me hakkama ka täna. Rautatud hobuste asemel tuhiseme ringi üleni metallist suksude kõhus. Kusjuures nii hobuse kui ka auto puhul pole läbi saadud tuleta.

Raua on täiesti eriline roll ka Eesti ehte- ja sepakunsti. Kui muu maailm on uljalt liikunud pehmuse poole, eelistades kergemini vormitavaid materjale, siis Eesti kunstnikud ei ole rauda hüljanud. See on tähenduslik – raua tähenduslik jõud on mugavusele ja kiirusele ohvrite toomise üles kaalunud. Muidugi ei ole sepal ühiskonnas enam seda positsiooni, mis tal oli veel paarisaaja aasta eest, kui sepp oli külakogukonna süda, hea sepp oli

ellujäämise garant (tööriistade ja relvade valmistajana, mõnel juhul ka šamaanina). Kuid on raske uskuda, et kultuurimälu (või pigem ühisteadvus) oleks täiesti katkenud, ju me alateadlikult tunneme raua ees endiselt aukartust.

Puhkus kätele

Dialoog rauaga ei saa mööduda muuseas jälgi jätmata. Raud pillub sädemeid, kõrvetab vermeid, torgib ihu – raud hakkab vastu. Selline dialoog nõuab kunstnikult sitket selgroogu

Raud pillub sädemeid, kõrvetab vermeid, torgib ihu – raud hakkab vastu.

ja kindlat kätt. Kuigi kaasaegsed masinad lubavad mõnikord ka kätel puhata ja masinatel teha töö (laser- ja vesilõikusega tehtud disain). Nõnda ei pea ka tänapäeva sepp ilmtin-gimata tulega mängima, hakkama võib saada ka arvutiek-raani helenduses.

Eesti raua elujõu tunnistuseks on Tartu kunstimuu-seumi kunstkabineti avatud näitus „TUNGraud“ (kuraa-tor Nils Hint) ja mahukas raa-

mat „Rauast“ (koostaja professor Kadri Mälk). Nii näitus kui ka raamat annavad ülevaate Eesti kunstiakadeemia ehte- ja sepakunsti osakonna tudengite ja vilistlaste loomingu rauasemast poolest. Kui tõenäoliselt tulevad ühena esimestest raua assotsiatsioonidest pähe relvad ja masinad, siis noorte metalliga mängivate kunstnike tööd avavad pigem selle materjali hapramat palet. Raud murdub, roostetab, rabeneb äärtest. Raud võib isegi läbi paista, nagu näiteks Merlin Tõnisoja töödes!

Näituse koostaja Nils Hint on öelnud: „Raua omadused on rakendatud hoidma ja kinnitama väärtusi, mitte neid hävitama. Just teatav alalhoidlikkus ja vaikiv funktsionaalsus iseloomustavad seda lihtsat materjali. Raua teeb väarikaks vastutuse koorem, mida see materjal kannab endas tänu oma headele omadustele. Rauda on kohati ebaausalt demoniseeritud kui kurja ja verejanulist metalli, kuna ta on peale tööriistade ka peamine tooraine relvade valmistamisel ja sõjanduses. Selline üldistus on aga meelevaldne; rely on lihtsalt tööriist võitluses, mida kütavad tagant teised metallid, mille sädelus on pimestav.“ ●

Rahvusooper Estonia

9.–22. SEPTEMBRINI

ESTONIAS HINNAD JUUBELDAVAD!

KOGU HOOAJA PILETID

-30%

Kampaania reeglid: WWW.OPERA.EE

Piletid müügil Estonia kassas, Piletimaailma ja Piletilevi müügikohtades ning internetis. Info tel 683 1210.

SEB

ERGO

LEXUS

TELE2

Kalev

LIVIKO

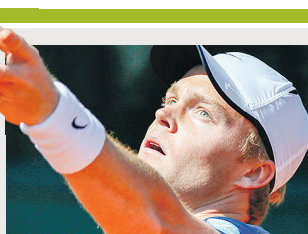
VKG

AMSERV

S
SPORT

ZOPP ALISTAS 56. REKETI

Jürgen Zopp (ATP 302) alistas Peterburis ATP 250 tenniseturniiril avaringis hispaanlase Daniel Gimeno-Traveri (ATP 56) 6 : 1; 3 : 6; 6 : 3. Edasi pääses ka turniiri esinumber Fabio Fognini (ATP 17). **Delfi**

NORTHUGI ETTEVALMISTUS OLÜMPIAKS SAI TAGASILÖÖGI

Norra suusaäss Petter Northug pole külmetushaiguse tõttu saanud kaks nädalat korralikult harjutada. Täna läheb kahekordne olümpiavõitja uuesti arstlikule ülevaatusele, kuid treeningutega

ei alusta Trondheimis viibiv Northug enne nädala lõppu. Külmetushaigus segas pisut ka Marit Björgeni ettevalmistust, kuid tema pidi ainult mõnest treeningust loobuma. **Öhtuleht**

Varrak, Kullamäe ja Sõber valmistuvad pjedestaali vallutama

Sõber, kes eelistab diktaatorlikke võtteid, peab nooremaid treenereid demokraatlikeks.

Andrus Nilk
andrus.nilk@epl.ee

Kui Eesti Päevaleht palus Eesti meistriliigas neljateistkümendat hooaega alustava Andres Sõbra koos Kalev/Cramo peatreeneri Alar Varraku ja Tartu Ülikool/Rocki peatreeneri Gert Kullamäe ühisele pildile, võttis ta ametikaaslaste nõusolekul sisse keskmise koha. Pjedaali keskmisel ehk kõrgeimal astmel seisab võidumees.

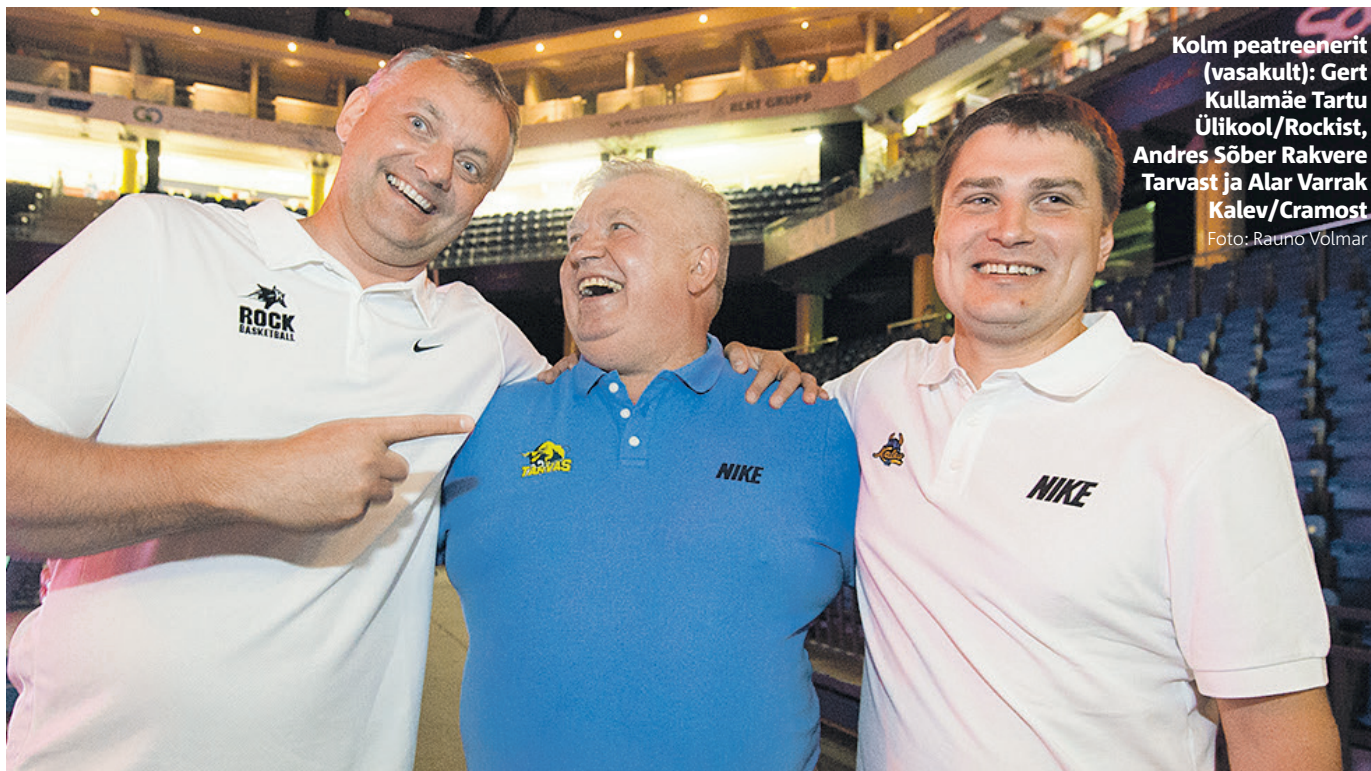
„Selle järgi, kuidas kõrvuti seisime, saab Tarvas kulla, hõbe läheb Kalev/Cramole ja Varrakule ning pronks Rockile ja Kullamäele,” lausus Sõber Eesti meistriliiga eisel tutvustamisüritusel Saku suuhallis.

Kullamäe ei jäänud võlu: „Peaasi, et Tarvas ei võidaks. Ma ei tea, mis siis toimuma hakkaks, see oleks uskumatu...”

Veidi hiljem tunnistas Sõber, et mõtles pildistamise ajal: „Nii Kullamäe kui ka Varrak on minu juures mänginud, ju ma siis hakkan vanaks jääma. Aga neid on hea proovile panna. Mitte et ma oleksin üleolev, aga tean, kuidas neid näpistada ja pigistada. Kuigi neil on väheke paremad autod ja parem kiitus, saan ma tegutseda nagu vormelisõidus – teha rohkem boksipeatusi.”

Tõsine töö käib

Üldjuhul on Sõber tänu pikaajalisele suhtlemiskogemusele suutnud uute hoolealustega ühise keele leida, kuid mit-

Kolm peatreenerit (vasakult): Gert Kullamäe Tartu Ülikool/Rockist, Andres Sõber Rakvere Tarvast ja Alar Varrak Kalev/Cramost
Foto: Rauno Võlmar

me mängijaga on ta ka hooaja jooksul hüvasti jätnud. Pole tekkinud klappi.

„Olen vanema põlvkonna mees, nõudlikumate ja diktaatorlikumate võtetega,” nentis Sõber. „Gert ja Alar on uue põlvkonna treenerid. Võib-olla eelistavad juhendada nagu NBA-s, kus tippmängijad määravad mängurütmi. Mina ei harju sellega kunagi. Eks nad peavad siis selgitama, kuidas suudavad demokraatliku stiiliga peale minna.”

Kullamäe kinnitas naerdes: „Vana kooli treenerid hoiavad noorematel treeneritel ora seal-samas. Nooremate pealetulek on loomulik, aga kogu Eesti korvpallile tuleb ka vanemate treenerite töötamine kasuks.”

Varrak mõnõis, et temagi on vahel nõudlik. „Et peaksin tõsiselt häält tõstma, selleks peab olema väga suur põhjus,” selgitas ta. „Püüan mängijale põhjendada, miks see on hea või see on halb ning miks tuleb

Kõik, mis on sel suvel toimunud, teeb rõõmu: mehed on väga tõsiselt asja kallal.

teha nii, vastasel juhul ei saa meie hea koostöö jätkuda.”

Tuumiku alles jätmise ning Rain Veidemani, Devin Gibsoni ja Vlad Moldoveanu tulek tõstis Kalev/Cramo meistriliiga suursoosikuks.

„Kõik, mis on sel suvel toimunud, teeb rõõmu: mehed on väga tõsiselt asja kallal,” rõõmustas Varrak. „Veideman on juba sulanud võistkonda, Gibson ja Moldoveanu õpivad kaaslasti ja mind tundma. Meil

on vaja taktikaliselt palju tööd teha. Tegeleme hoolega üldkehase ettevalmistusega, võib-olla hooaja alguses tuleb maksta mänguliselt natuke lõivu. Hoo-

aja teises pooles peaks mänguliselt ülespoole liikuma.” Kullamäe ütles, et naudib meeskonna kokkusulatamist ega soovi võtta peatreeneri tööd kui kohustust.

„Mul on korvpall väga hin-

ges, kas olen peatreener või mitte,” tunnistas Kullamäe. „Ma ei võta endale pinget, et mis minust saab, kui ma pole homsest Rocki peatreener. Mida tähtsamad mängud on ees, seda suuremaks tõuseb pealtvaatajate huvi, põnevam on töötada ja tunnen ka suuremat vastutust.”

Rocki üks olulisemaid täiendusi on Janar Talts, kelles Kullamäe näeb enda paremat kätt väljakul ja meeskonnavaimu loojat.

„Olen elanud Janariga ühes toas, olen temaga koos mänginud ja olnud tema abitreener. Ta annab kindlustunde, temaga on hea olla ja mängijad tunnevad end turvaliselt,” lausus Rocki peatreener.

Tarva tuumikust jäid alles lätlased Māris Ļaksa ja Juris Umbraško, tähtsamad meeskonnaga liitunud on leedulane Giedrius Gustase, siis see paneb väikese vibra peale, et saaksime talle makstud. Visalt tegutseda paneb see, et rahvas tuleb saali – see kohustab ja nõuab pingutust.”

Kes tõusevad liidriks?

Eesti Päevalehe ja Delfi sporditoimetuse valisid Eesti meistriliiga kõige väärtuslikuma korvpalluri kandidaatideks Rain Veidemani (näitas Eesti koon-dise EM-valikturniiri mängudes uut taset, jõukohane saada üheks Kalev/Cramo põhitõu-gijaks), Giedrius Gustase (Leedu koondisse kuulunud mängu-juht saab Tarvas nii vabaduse kui ka kohustuse täita tähtsat rolli) ja Janar Taltsi (uuenenud Rocki koostööle aluse panija ja meeskonnavaimu looja).

Eredamate esiletõusjate kandidaadid: Rait Keerles (pärast varjujäämist Kalev/Cramos suur šanss taas näidata oma oskuste varu), Martin Dorbek (Eesti koondises EM-valikturniiri kaasa teinud tagamängija võib tõusta edasipüüdliku Rapla meeskonna võtmetegijaks), Toomas Raadik (edukas mäng universiaadil ootab järgi, tuleb end Kalev/Cramo välismängijate kõrval vajalikuks teha).

KORVPALLI MEISTRILIIGA ALUSTAB VANAS KOOSSEISUS: Eesti korvpalliliigas osaleb nagu möödunud hooajalgi üheksa meeskonda

Kalev/Cramo
Eelarve: ligi miljon eurot
Lisajõud: Rain Veideman, Devin Gibson (USA), Vlad Moldoveanu (RUMEENIA), Gregor Arbet, Kristjan Kitsing
Allesjäänud tuumik: Tanel Sökk, Bamba Fall (USA), Frank Elegar (USA), Armands Škele (LÄTI), Tyshawyn Abbott (USA), Toomas Raadik, Indrek Kaju-pank
Peatreener: Alar Varrak

TÜ/Rock
Eelarve: kuni 800 000 eurot
Lisajõud: Janar Talts, Gert Dorbek, Uros Lukovic (SERBIA), Augustas Pecukievicius (LEEDU), Vincent Simpson (USA)
Allesjäänud tuumik: Joosep Toome, Marek Doronin, Tanel Kurbas, Timo Eichfuss, Valmo Kriisa
Peatreener: Gert Kullamäe

Rakvere Tarvas
Eelarve: üle 200 000 euro
Lisajõud: Giedrius Gustas (LEEDU), Gregory Jenkins (USA), Rait Keerles, Silver Leppik, Sander Saare
Allesjäänud tuumik: Maris Ļaksa (LÄTI), Juris Umbraško (LÄTI).
Peatreener: Andres Sõber

Tyco Rapla
Eelarve: üle 150 000 euro
Lisajõud: Oliver Met-salu, Žiga Fifolt (SLOVEENIA), Sven Kaldre
Allesjäänud tuumik: Martin Dorbek, Andre Pärn, Rait-Riivo Laane, Martin Paasoja, Martin Jurtom
Peatreener: Indrek Ruut

TTÜ
Eelarve: 150 000–160 000 eurot
Lisandusid Jonas Järvelainen, Kevin Liivmägi, Tiit Talumaa
Allesjäänud tuumik: Kristjan Makke, Erik Keedus, Kiur Akenpärj, Jaan Puidet, Mooses Kaja, Siim Raudla, Kristjan Keres
Peatreener: Tiit Sökk

KK Pärnu
Eelarve: ligi 150 000 eurot
Lisajõud: Živorin Grubovic (MONTENEGRO), Nemanja Miljkovic (SERBIA), Heiko Rannula, Janis Vahter
Allesjäänud tuumik: Rannar Raap, Taavi Hämarsalu
Peatreener: Darko Ivanovic

Valga Maks & Moorits
Eelarve: kuni 150 000 eurot
Lisajõud: Viljar Veski, Sasha Avalic (SERBIA), Kristjan Evert
Allesjäänud tuumik: Raitis Grafs (LÄTI), Saša Đorđević (SERBIA), Taavi Leok, Robert Peterson
Peatreener: Sandis Buškevics (LÄTI)

Tallinna Kalev
Eelarve: ligi 140 000 eurot
Lisajõud: Reimo Tamm, Kaido Saks, Renato Lindmets, Michael Hart (USA), Illimar Pilk, Raido Ringmets
Allesjäänud tuumik: Raido Roos, Ivar Tulit
Peatreener: Kalle Klandorf

KK Hito
Eelarve: ligi 100 000 eurot
Lisajõud: Jeffrey Harper (USA)
Allesjäänud tuumik: Siim Laur, Georg Tambre, Edvard Trumm, Tõnis Uueküla, Markus Laanemets, Jarko Kool
Peatreener: Priit Sternof

FLORA LOOTUSED SAADA PRONKSMEDAL KAHANESID

Eesti jalgpallimeistrivõistluse 13. vooru esimestes mängudes said tabelisse võidud juurde Sillamäe Kalev, Nõmme Kalju ja FC Infonet. Sillamäe Kalev alistas Narva Transi 2 : 1. Tabelis neljan-

daks langenud FC Flora medalilootused kahanesid, mängiti 1 : 1 viiki Tallinna Kaleviga. Nõmme Kalju võitis 2 : 0 Paide Linnameeskonda. FC Infonet alistas FC Kuressaare 2 : 0. **Delfi**

EUROOPA SPRINDIMEISTER SAI ELUAEGSE VÕISTLUSKEELU

Bulgaaria sprinter Tezdzhan Naimova sai dopingu pruukimise eest eluaegse võistluskeelu ja peab tagastama märtsis Göteborgis võidetud Euroopa sisemeistri- võistluste kuldmedali. **Delfi**

MILANO INTERI JÄRGMINE MÄNG KINNISTE USTE TAGA

Itaalia jalgpalliklubi Milano Inter sai kohalikult alaliidult seoses laupäevase rassismijuhtumiga 15 000 euro suuruse trahvi ning peab oma järgmise kodumängu pidama ilma publikuta. Osa

Interi fänne solvas Torino Juventuse mängijaid laupäevase 1 : 1 viigimängu ajal. Ilma fännideta tuleb pidada 26. septembril matš Fiorentinaga. **Delfi**

Milano peatreener: korvpallialane IQ teeb Kangurist perfektse ääremängija

Intervjuu

Ivar Jurtšenko
Milano

Luca Banchi rääkis Eesti Päevalehele klubi tagasihoidlikus treeningbaasis hooaja eesmärkidest ja Kristjan Kangurist.

Mullu Siena Montepaschi meeskonnaga Itaalia meistritiitli ja Itaalia karika võitnud Luca Banchi on tänavusest suvest Milano EA7 Emporio Armani peatreener.

●● Teiega liikus Sienast Milanosse kaks mängijat David Moss

ja Kristjan Kangur. Kas see on juhus või Milano peatreeneriks saades tahtsite teadlikult neid oma meeskonnas näha?

Kui ma teadsin, et tulen Milanosse treeneriks, siis rääkisin Sienaga Davidi ja Kristjani võimalikust klubivahetusest. Kangur oli ebatavalises olukorras. Tal oli küll Sienaga leping, kuid klubi tahtis tingimusi muuta. Lõpuks tema mängijaõigustest loobuti. Alles seejärel läksid läbirääkimised Milano klubi ja Kanguri agendi vahel tõsisemaks. Tema positsioonil oli meil puudujääke, segasid ka vigastused. Eelistasin uue mängija valikul temasugust inimest, keda tunnen väga hästi.

●● Kas see tähendab, et Kangur sai mullu Sienas teie käe all hästi hakkama ja koostöö klappis? Eelmine aasta oli meie jaoks super. Kristjan oli väga erutatud, et sai võimaluse Sienas mängida. Ta sõlmis lepingu klubiga juba varem, kuid erinevatel põhjustel eelistasime teda välja rentida. Lõpuks ta siiski mängis Siena eest ning tegi suurepärase hooaja. Võitsime kaks tiitlit. Kristjan oli meeskonna edu üks olulisi lüüsi.

●● Mis on Kristjani mängu tugevused?

Ma hindan tema juures paljusid momente. Ta on kena inimene, vaikne, korvpalliväljakul oma tegemistele keskendunud,

Banchi sõnul on Kristjan Kangur võimeline tegema asju, mis teevad iga treeneri õnnelikuks.

Foto: Ivar Jurtšenko

professionaalne, treeningutel usin harjutaja. Usun, et ta sobiks eri tüüpi meeskondadele. Tema mängualane IQ on väga kõrge ja mulle tundub ta pea perfektse ääremängijana. Ta on võimeline mängu hästi laiali tõmbama, kasutades oma kolmepunktiivset ja head sööduoskust. Mainimata ei saa jätta ka kaitsemängu. Tänu mitmekülgsele on ta võimeline tegema asju, mis teevad iga treeneri õnnelikuks.

●● Teist sai suure ajalooga klubi peatreener, kuid viimane suurem edu pärineb Milano meeskonnal aastast 1996 (Itaalia meistritiitel ja karikavõit). Kui raske on meeskonna pööramine kaotajast võitjaks?

Tänu klubi tugevale seljatusgusele on meie saatus lihtne, tuleb hakata võitma. Treeneri ja mängijate ülesanne on töötada ennastsalgavalt ning valmistuda hooajaks parimal moel. Peame säilitama külma närvi ja nautima seda, mida teeme. Saan aru, et Milano klubiga seotud inimesed ja poolehoidjad ootavad väga kannatamatult edu, et olla taas tipus ja võita tiitleid, kuid minu ülesanne on pingeid ohjes hoida. Eks hooaja lõpus paistab, kas olime suutelnud midagi suurt korda saatma. ●

Kõrgliiga käsipall naaseb Tallinna

Tiitlit hakkavad püüdma ikka Serviti ja Kehra, pealinna esindavad Audentese noored.

Aet Süvari
aet@epl.ee

Täna saab alguse uus käsipallihooaeg, mängudega teevad algust esimesed kuus klubi. Homme peetakse ka neljas mäng, kus meistriliiga debüüdi teeb Audentese klubi. See tähendab, et üle kolme aasta on kõrgliiga käsipall pealinna tagasi.

Audentese noori käsipallureid juhendab Riho-Bruno Bramanis. „Teist sellist pallimänguliiga meil ju ei olnudki, kus Tallinn poleks olnud kõrgliiga tasemel esindatud, sellepärast on väga hea, et Audentesl on võimalus meistriliigas mängida,” nentis Bramanis. Võistkonda, mille keskmine vanus on 16,5 aastat, ootab raske, aga põnev aasta. „Eks ma olen ahne ja tahan võtta suure ampsu, aga tahaks ikka võtta nii mõnegi võidu. Tähtsaim on muidugi see, et alla 18-aastaste koon-

dal tasemel mängu ja omavahel koos mängida,” rääkis Bramanis, kes on ühtlasi U-18 koondise juhendaja. „Mängijate individuaalse meisterlikkuse kasvatamine on tähtis, et koondisele tuleks peale ka järeikasvu.”

Bramanis rõhutas, et kui Audentes mängib tabeli tipu meeskondade vastu, on mängupilt tulemustest tunduvalt tähtsam. „Ma tahan noortelt saada kvaliteetset mängu, tablood ma ei hakka vaatamagi.”

Kaotustest kasu

Meeskonnas puudub kindel liider ja treener toonitas, et oluline on eelkõige ühtsust suurendada. Paljulubavat mängu näidanud Andris Celmins pole Bramanise sõnul liidrirolliks veel valmis. „Temast saab kindlasti hea mängija, nelja-viie aasta pärast võib tema peale loota,” tunnustas ta 17-aastasest vasakukäelist Celminsit, kes mängib paremsisemise positsioonil. „Talle ei tohi veel liiga suurt koormust peale panna, sest muidu ta hakkab eksima ja võib pingile jääda.”

Käsipalli meistriliiga esikoha tahavad ka sel hooajal omavahel otsustada tiitlikait-

ja Põlva Serviti ja mullu meistriks tulnud HC Kehra/Horizon Pulp & Paper. Servitit juhendava Kalmer Mustingu sõnul oli Põlva klubi suvelõpp tihe. „Oleme kõvasti turniire mänginud, mis on kõik klubile kasu toonud, sest oleme saanud ka kõvasti kaotusi. Varem oleme kergematel turniiridel kaasa löönud ja võitnud, nüüd saime ka kaotusi,” ütles Musting.

Kehra meeskonna peatreener Jüri Lepp ütles, et ka tema tiim on suve jooksul nooremaks muutunud ja mõnest mängijast ilma jäänud, kuid praegu on silmapiiril ukrainlasest joonemängija, kes peaks meeskonnaga lähipäevil liituma. „Eesmärk on kindlasti tiitlivõit, aga kahjuks ei ole meie seis praegu kõige parem,” nentis Lepp. ●

Loositi karika veerandfinaalpaarid

- Via/Con Kehra – Viljandi HC
- HC Kehra/Horizon Pulp & Paper – Aruküla SK
- Viimsi/Tööriistamarket – Värska Originaal
- Põlva Serviti – SK Tapa

FC Flora kutsub jalgpallitreneri 2004., 2005., 2006., 2007. ja 2008. aastal sündinud poisse ja tüdrukuid!

Varasem jalgpallikogemus pole tähtis. Treeningud toimuvad kesklinnas, A.Le Coq Arena kõrval asuvatel muruväljakutel või Sportland Arena kaasaegsel kunstmuruväljakul, aadressil Asula 4c.

Lisainfo: www.fcflora.ee, 627 9948 ja noored@fcflora.ee

ESIMENE TREENINGKUU TASUTA!

KUIDAS VÕITA TAHVELARVUTIT?

1. Tule FC Flora trenni.
2. Küsi treenerilt registreerimisleht.
3. Täida registreerimisleht - kirjuta oma andmed ja kui sind keegi kutsus, lisa soovitaja nimi.
4. Tagasta täidetud ankeet treenerile.

Loosime välja 2 tahvelarvutit Apple ipad 16 GB

TULE JALKATRENNI JA VÕIDA IPAD!

kuulutus.lehed.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam. Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu – kõik ühest kohast! Reakuulutusi saab anda internetis aadressil **kuulutus.lehed.ee**, e-postiga **anni.koppel@lehed.ee** ning kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Info telefonil 680 4506.

Teenus

- **Klassikaline massaaž** keslinnas. Tel 55506514.
- **KAARDID ENNUSTAVAD** Tel 900 1727 24 h, h 1,09 €/min **www.ennustus.ee**

Laen

- **Laen kinnisvara tagatisel.** AS A&O LaenuGrupp. Tartu mnt 29 Tln. 648 6083 **www.aolaenu.ee**. Tutvuge tingimustega, konsulteerige asjatundjatega.

Ehitus

- **Teostame erinevaid ehitustöid** vastavalt Teie soovidele, vundamendid, fassaadid, katused, siseviimistlus, remonditööd. Küsi konsultatsiooni. Tel 56279192.

TALLINNA LINNATEATER

MAAILMALE NÄHTAMATUD PISARAD
14., 29. oktoobril 19.00

Robert Lepage`i külalisetendus
KUU TAGUMINE KÜLG
1., 2. oktoobril 19.00
Nokia Kontserdimajas

Kassa: 66 50 800
www.linnateater.ee

EESTI METSAMAAKLER
ostame

METSAKINNISTUID JA RAIEÕIGUST
www.metsamaakler.ee

andres@metsamaakler.ee
7446655, 5285038

TALLINNA KREMATOORIUM

Lahkunu transport krematooriumisse ööpäevaringsealt kogu Eesti piires. Tuhastamismatus soodsaima hinnaga. Kõik matusteenused. KAKS KABELIT. Suurim urnivalik Eestis. Tel 623 8808 24h

www.krematoorium.ee

Avaldame kaastunnet omastele

JÜRI PÕLLU

surma puhul

Politsei- ja Piirivalveameti piirivalveosakonna merevalvebüroo

Müük

- **Müüa lõhutud küttepuud.** Tel 509 2933.
- **Väike mesindustalu** Väike-Maarja lähistel annab teada võimalusest osta värsket mett! Mesi on korjatud Pandivere metsadest ja niitudelt ning pakendatud 1 l pakenditesse (1,5 kg). Pakendatud 1 l mee hind on 9 eurot. Tallinna piires toimetame tasuta kätte! Tellimusi võtame vastu elektronposti aadressile mesi@24h.ee või tel 5667 7227.

Tervis

- **Parapsühholoog Ž. Stepanjan** aitab alkoholi- ja nikotiinisõltuvuse, ülekaalulisuse, radikuliidi ja stressi puhul. Konsultatsioon. Tel 5858 8910.

Teated

- **21.09 Gongid Kirna mõisas-ekskursioon ja „Pööripäeva Väekontsert“** algusega Tallinnast, hind al. 22 eur, tel 501 4078, gongid.prosvet.eu

Kirjanike Maja

Kirjanike Maja musta laega saalis, Harju 1, Tallinn
18. septembril kell 18.00
AUSTUSAVALDUS POEEDILE

Kõlavad Dmitri Šostakoviči laulutsükkel “Kuu Marina Tsvetajeva luuletust” ja Franco Alfano laulutsükkel “Kolm Rabindranath Tagore poeemi”.

Laulab ja loeb mezzosopran
Teele Jöks, klaveril Piia Paemurru

Info telefonidel 6 276 410 ja 6 276 412
Pilet 2 eurot, (üli)õpilastele ja pensionäridele 1 euro

Valmistame lahtikäivaid söögilaudu, tel 501 1784, www.restore.ee

- **Tunnistada kehtetuks** Kristel Varese Tallinna Meditsiinikooli ämmaemanda eriala lõputunnistus. Välja antud veebruaris 1991.
- **Osühing Meridiaane** (pankrotis) pankrotihaldur müüb PankrS § 136 alusel tervikvarana ühiselt avalikul suulisel kordusenampakkumisel OÜ Meridiaane (pankrotis) omandis olevad kinnistud aadressidel Liivalaia tn 34, Liivalaia tn 36, Liivalaia tn 36a, Juhkentali 1b, Juhkentali 3d, Juhkentali 3e, Juhkentali 9a, Juhkentali 9b, Juhkentali 9c ja Juhkentali 9d kogupindalaga 11 826 m² alghinnaga 14 000 000,00 eurot, millele lisandub käibemaks. Kõik enampakkumisel olevad kinnistud on koormatud kinnistusraamatusse sissekantud tähtajalise rendi (üüri) lepinguga tähtajaga kuni 31.12.2024. a., mis on sõlmitud Europark Estonia OÜ-ga. Kinnistud on rentniku valduses. Suuline enampakkumine toimub 08.10.2013. a. kell 12.00 OÜ Maria Mägi Advokaadibüroo ruumides, aadressil Tatari 25, Tallinn 10116, Eesti. Täpsem info kinnisasjade ja enampak-

AEG KAUBELDA!

Holmes & Meyers kutsub metsaomanikke läbi rääkima metsas planeeritavate raiete üle.

Ostame kasvava metsa raieõigust. Pakkuda võib lageraieid harvenduseni.

ERIPAKKUMINE! Pakume kasvava lepiku eest head hinda.

Lõhutud küttepuude müük, tellimine: tel 600 5323

HOLMES & MEYERS
Metsasõbralik ettevõtmine

tel 5553 3064, 5554 0620
e-post info@holmesmeyers.eu

Südamlik kaastunne Urmo Prankile kallile isale

URMAS PRANK

kaotuse puhul

Laagri Kooli pere

Vabariigi Presidendi Kantselei mälestab leinas Valgetähe teenetemärgi kavaleri

VIRVE ARUOJA

ja avaldab südamlikku kaastunnet lahkunu omastele

Avaldame kaastunnet Kristiina Joostile

ISA

surma puhul

Töökaaslasel Schenker ASist

kumise tingimuste kohta on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded, telefonil 50 14196 või meiliaadressil heikki.ojamaa@mmab.ee

- **OÜ International Baltic Service** (pankrotis), registrikood 11343298, pankrotihaldur müüb PankrS § 136 alusel suulisel kordusenampakkumisel OÜ International Baltic Service (pankrotis) omandis oleva 2/5 kaasomandist alljärgnevast kinnisasjast alghinnaga 135 000,00 eurot (tehing ei ole käibemaksuga maksustatav): Kinnisasi - Harju Maakohtu kinnistusosakond, registriosanr 11287802 (katastritunnus 44603:002:0091), asukohaga Harjumaa, Maardu linn, Fosforiidi tn 8, pindala 3686 m², sihtotstarve ärimaa 100%. Ehitisregistri andmetel paiknevad kinnistul:

EVI ANKIPOF

Mälestame lahkunud tantsumemme ja avaldame kaastunnet lähedastele

Tantsurühm Pihlakobar

TTÜ Tallinna Kolledž avaldab südamlikku kaastunnet Kristiina Hellströmile armsa

EMA

kaotuse puhul

On lahkunud sõber ja relvavend

HANS ALVISTE

12.09.1925 – 10.09.2013

Mälestavad ja avaldavad südamlikku kaastunnet lähedastele

Soomepoisid - Reservohvitserid

J. Köleri 15a Korteriühistu mälestab asutajaliiget ja kunagist head majanaabrit

VIRVE ARUOJA

Avaldame kaastunnet tütrele

Sügav kaastunne Ukule, Tuulile ja Katrinile pöördedega kallile abikaasale, ema ja vanaema

KAI KUNINGAS

kaotuse puhul

Reet, Eda, Lia, Oskar ja Tõnu

I administratiivhoone (ehitisregistri kood 116046639), ehitisealuse pinnaga 567 m², korruste arv 3, ehitise staatus – kasutusel, esmase kasutuselevõtu aasta – 1950, kasutamise otstarve – büroohoone, suletud netopind 1660,9 m², maht 7827 m³. II asfaltplats (ehitisregistri kood 220541184), ehitisealuse pinnaga 1205 m², ehitise staatus – menetluses,

kasutamise otstarve – parkla, väljak. Suuline enampakkumine toimub 09.10.2013. a. kell 12.00 OÜ Haldur ruumides aadressil Kotzebue 9, Tallinn. Täpsem info kinnisasja ja enampakkumise tingimuste kohta on avaldatud väljaandes Ametlikud Teadaanded. Teavet saab ka telefonil 50 14 196 või meiliaadressil heikki.ojamaa@mmab.ee

Nüüd kuulutuste tellimine veelgi lihtsam!

Telli kuulutus Eesti Päevalehte, Eesti Ekspressi ja Maalehte ühest kohast!

Vali rubriik, kirjuta tekst ja tasu internetipangas.

kuulutus.lehed.ee

Reakuulutusi saab edastada ka e-postiga anni.koppel@lehed.ee ja kõikides Eesti Posti kontorites üle Eesti. Lisainfo telefonil 680 4506.

Maaleht EESTI EKSPRESS

Eesti Päevaleht

Tean, midagi maailmas pole kaduv, kõik naaseb kaudu kummalisi radu, surm ainult olemisest teise retk /Artur Alliksaar/

Südamlik kaastunne Merle Rattusele armsa

ISA

surma puhul

Kaastöötajad Madonna ilusalongist

Siiras kaastunne Peebule vend

TIIT EOMOISI

kaotuse puhul

Liina, Marika, Kristi, Peeter, Tiit, Ene, Andres, Marika, Kulla, Jaak

Mälestame kauaaegset head kolleegi

KAI KUNINGAT

ja avaldame sügavat kaastunnet lähedastele

OÜ Eesti Keskkonnauuringute Keskus

Mis tulema peab, see tuleb, kel otsa saab aeg, see läheb Minnes võtab ta lambist tule ja süütab taevasse tähe

Teatame kurbusega, et lahkus kallid abikaasa ja isa

REIN LAGLE

13.11.1935 – 16.09.2013

Omaksed

Hüvastijätt 21.sept kl 12 Nõmme Rahu kirikus

Avaldame sügavat kaastunnet Kätlin Rohilaid - Aljastele vanaisa

RUUDI TÄHVE

kaotuse puhul

Arkogren OÜ

Sügav kaastunne Raivo Simsonile ema

TIINA SIMSONI

surma puhul

AS Eesti Loots

TELEVISIOON

ETV

06.55 Terevisioon
08.55 Draamasari Holby City haigla: Väärikus (Inglise 2004)
09.55 Terevisioon*
11.55 Draamasari Maahaigla: Tobe-dused (Inglise 2009)
12.45 Ilus maa: VIP mööbel*
12.50 NO99 Kunstikool, 2/15: Roma*
13.00 Riigikogu infotund. Otseülekanne
14.00 OPI*
14.30 Ajalik ja ajatu, 2 (subtiitritega)*
15.00 Doksari Maailma ajalugu, 2/8: Impeeriumide aeg (Inglise 2012)*
15.50 3 hitti: Erisaade
16.00 Draamasari Holby City haigla*
17.00 Aktuaalne kaamera
17.10 Reisisari Reisile minuga (Eesti 2012)
17.35 Minuscule (Prantsuse 2007)
17.40 Draamasari Maahaigla: (Inglise 2009)*
18.30 Aktuaalne kaamera
19.00 Ringvaade
20.05 Pealtnägija

KANAL 2

06.00 Punased roosid*, 595
06.45 Joonissari Daltonid
07.10 Joonissari Tom ja Jerry
07.30 Joonissari Kasskoer
07.55 Reporter*
08.55 Tuhat ja üks ööd*, 77
09.55 Rosario*, 77
11.00 Kodus ja võõrsil, 5586
11.30 Kaks kanget Indias*
12.30 Mis sul viga on?*
13.00 Kanal 20*
14.00 Saladused
14.50 Punased roosid, 596
15.55 Küladetektiivid, 123: Laip on, laipa pole
16.55 Rosario, 78
18.00 Tuhat ja üks ööd, 78
19.00 Reporter
20.00 Suur lotokolmapäev – Rooside sõda
21.00 Heeringas Veenuse öäl

TV3

06.15 Multifilm Bakugan
06.40 Multifilm Madagaskari pingviinid, 4
07.05 Multifilm Käсна-Kalle Kantpüks
07.30 Multifilm Max Steel
07.55 Armastus võidab, 126*
08.55 Kirgede torm, 1721*
09.55 Vaprad ja ilusad, 6562*
10.20 Top Shop
10.35 Elu keset linna, 17
11.05 Elu keset linna, 18
11.35 Seaduse nimel 2, 7: ID
12.30 Suletud uste taga 4, 3: Mõistatus lapse isaga*
13.30 CSI New York 9, 4*
14.30 Vaprad ja ilusad, 6563
15.00 Seitsmes taevas 1, 6: Halloween
16.00 Armastus võidab, 127
17.00 Kirgede torm, 1722
18.00 Kättemaksukontor 2, 8:
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Appi tuleb selgeltnägija, 3
21.00 Võimalik vaid Venemaal
21.30 Kondid 8, 3: Plõga garaažis
22.30 Kättemaks 2, 3: Enesekindlus
23.30 Top Gear USA 2, 6: 500 dollari väljakutse

ETV2, KANAL 11, TV6, KANAL 12

ETV2

07.10 Animasari SimsalaGrimm* **07.35** Animasari Ruff tegutseb* **07.40** Animasari Mesilane Maia* **07.55** Animasari Baleriin Angelina* **08.10** Animasari Piknikutort* **08.15** Lastetuba: Ettepanek Saskiale* **08.30** Püramiidi tipus: Tõnu Altosaar ja pilvelõhkujate ehitamine **09.00** Ringvaade* **10.00** Waterloo Roadi kool **11.00** Väike maja preerias **11.45** Gilmore'i tüdrukud* **12.30** Kinoklassika Annie Hall* **14.00** Rakett 69 **14.30** Valimised 2013. Vali mind, Harjumaa! **17.00** Uue aja asjad: Korteriid ja majad **17.10** Väike maja preerias* **18.00** Lastelavastus Vaat kus lops! **18.20** Animasari Piknikutort **18.30** Lastetuba: Pulmapidu **18.50** Animasari Vahva Roosi **19.00** Animasari Lammas Shaun **19.05** Animasari Tinga Tinga lood **19.20** Aktuaalne kaamera **19.30** Aktuaalne kaamera **20.00** Meie inimesed: Americo **20.20** Minuscule **20.30** Metsapeatus, 1/10 **21.00** lyhikas Vaba maa **21.20** lyhikas Diana ja linn **21.30** KirjandusfestivalHeadRead: Poedid püünel **22.00** Maailma kino Kaaperdamine **23.40** Obama Valge Maja kaamerasilma läbi **00.35** Mängime veel!, 15/15 **01.40** ERR-i uudised

TV6

06.00 Hommikuraadio **08.30** Seitsmesed uudised **09.30** Kodu keset linna 5, 34 **10.00** Kutsuge Cobra 11 4, 51 **11.00** Kalamehejutud 5, 1 **11.30** Kalamehejutud 5, 2 **12.00** Kalamehejutud 5, 3 **12.30** Kalamehejutud 5, 4 **13.10** Top Shop **13.30** Kodu keset linna 5, 35 **14.00** Kutsuge Cobra 11 4, 51 **15.00** Kälimehed 1, 12 **16.00** Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 15 **16.30** Kutsuge Cobra 11 4, 52 **17.30** Xena: Warrior Princess 3, 56 **18.30** Simpsonid 16, 9 **19.00** Perepea 1, 4 **19.30** Kuidas ma kohtasin teie ema 3, 16 **20.00** Wilfred 2, 9 **20.30** Simpsonid 16, 10 **21.00** Kõige naljakamad koduvideod **21.30** Euroopa jalgpalli meistrite liiga FC Barcelona-AFC Ajax **23.45** Euroopa Pokkeriturnee (7) **00.45** Paljalt naljakas 1 **01.15** Salajane ladu 13 1, 3 **02.05** Salatoimikud 8, 168 **03.00** Kõige naljakamad koduvideod **03.30** Hommikuraadio **04.30** Kodu keset linna 5, 35 **05.00** Seitsmesed uudised **05.50** Uudistemagasin

Kanal 11

05.40 Rosario, 8 **06.30** Totaalne ärkamine! **09.00** Doktor Oz* **09.50** Emmerdale*, 12

TV3

06.15 Multifilm Bakugan
06.40 Multifilm Madagaskari pingviinid, 4
07.05 Multifilm Käсна-Kalle Kantpüks
07.30 Multifilm Max Steel
07.55 Armastus võidab, 126*
08.55 Kirgede torm, 1721*
09.55 Vaprad ja ilusad, 6562*
10.20 Top Shop
10.35 Elu keset linna, 17
11.05 Elu keset linna, 18
11.35 Seaduse nimel 2, 7: ID
12.30 Suletud uste taga 4, 3: Mõistatus lapse isaga*
13.30 CSI New York 9, 4*
14.30 Vaprad ja ilusad, 6563
15.00 Seitsmes taevas 1, 6: Halloween
16.00 Armastus võidab, 127
17.00 Kirgede torm, 1722
18.00 Kättemaksukontor 2, 8:
19.00 Seitsmesed uudised
20.00 Appi tuleb selgeltnägija, 3
21.00 Võimalik vaid Venemaal
21.30 Kondid 8, 3: Plõga garaažis
22.30 Kättemaks 2, 3: Enesekindlus
23.30 Top Gear USA 2, 6: 500 dollari väljakutse

HOROSKOOP

JÄÄR Ebatäpsust ja juhuslikkust tuleks nüüd vältida, sest võid kergesti mõne asja ära unustada või jääda olulisele kohtumisele hiljaks. Väljendu oma kõnes täpselt!

SÕNN Lihtsam on muuta ennast kui teisi. Nüüd seisadki vastamisi olukorraga, kus sinu ja partneri vahel on vastuolu. Selle lahendamiseks peab üks veidi painduma.

KAHSIKUD Avastad end ootamatult mingis kummalises situatsioonis flirtimas. Vaheldus on garanteeritud!

VÄHK Kuuldused kellegi heast õnnest, rikkusest ja edukusest tekitavad sinus sisemise võbeluse. See paneb ka sind ennast rohkem käsile võtma.

LÕVI Ideed, mis nüüd pähe tulevad, on tähtsad. Kirjuta kõik oma uitmõtted üles, sest mõnest neist võib hiljem sündida geniaalne idee.

NEITSI Palju on selliseid olukordi ja arenguid, mis on ebamääraseid ja raskesti tabatavad ning mille kohta võid vale otsuse vastu võtta.

KAALUD Siplend detailide tihnikus ning see võib sind päris närvi ajada. Sa pead oma tempot tõstma, aga see ei meeldi sulle põrmugi.

SKORPION Kui oled loovisik, võib sind tabada meeldiv inspiratsiooni-laine. Oma vaimuvälgatuste jaoks hoia märkmik käeulatuses!

AMBUR Kui tahad edu saavutada, siis loo enda jaoks mingi kujund või mudel, mida silme ees hoides suudad paremini püstitatud ülesandega toime tulla.

KALJUKITS Tunned suurt vastuolu või kääre kodu ja koduvälise, harjumuste ja uute kogemuste vahel. Kas minna julgelt edasi või tõmmata hoopis tagasi?

VEEVALAJA Hea enesetunne on tihti seotud rahuldusega, mida saad hästi tehtud tööst. Mõtle ka tuleviku peale – leiad, et see on siiski enda teha ja teistel on siin teisejärguline roll.

KALAD Suudad endas esile tuua just selle, mille pärast sa inimestele meeldid. Sinus on mänglevat loovust, mis aitab luua suhteid ka nendega, kellega see tavaliselt ei õnnestu.

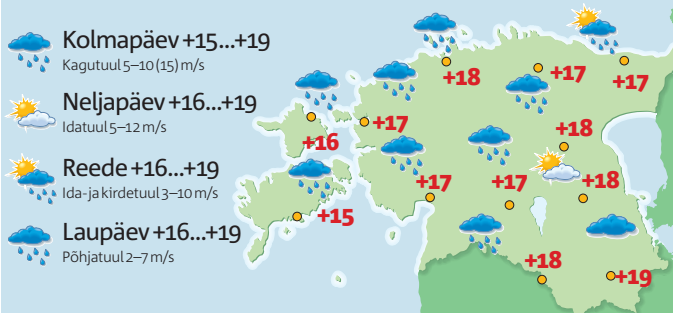
ILM

Kolmapäev +15...+19
Kagutuul 5–10 (15) m/s

Neljapäev +16...+19
Idatuul 5–12 m/s

Reede +16...+19
Ida- ja kirdetuul 3–10 m/s

Laupäev +16...+19
Põhjatuu 2–7 m/s

RISTSÕNA

	...KARU (Ameerika kiskjaline) SEE, KES MAIJAB	MÕISTMA TAIPAMA OKSAKE, VITSAKE	VORMI-VO-TE LUULES SÕIDU- LAUAD	51. RISK	LEEDU KER-GEJOU-TH KUKUULUS- JOONLASTE ESISA	VÜRITS ELEKTRI- JAAM	EESTI NAINIE OSKAMATU OSAVASETU	ELUND KREEKA TÄHT	OHULA- EV
RIIGI KÕRGEIM SEADUS- ANDLIK ORGAN									
V-ROOMA RIIGI- AMETNIK									
... JA ILMSI									
MEEGA OJETOLM									
SUBJEKTIIV- SES LAADIS KIRJUTIS									
LABI- PAA- SUTA KOHT									
KASTIKE									
VÜRITSKAS TOOTESSE IMBUV VEDELIK EINSTEIN									
KÄSITUS, TOEKS- PIDAMINE									
ELEKTER									
DIRIGENT									
ITAALIAS KONELDUD KEEL									
SOOME KI- TÄRHI- TRUM- MIDUO ... JA JAY LAULJA									
HÖBE									
MOLIERE'i NAIDEND									

ERKKI KÖLU PÄEVAANEKDOODID

•• „Mina olen väga hella süda-mega,” räägib üks sõbranna teisele. „Täna hommikul näiteks andsin ühele pätile 500 krooni.” „Tervelt 500 krooni!” imestab sõbranna. „Mida su mees selle peale ütles?” „Mis ta ikka ütles, „aitäh!” ütles.”

•• Tiina Pargiga Polüneesias reisisaadet filmimas käinud ärimees Rein Kilk satub ujudes haiparve keskele, kuid pääseb veest elusalt ja tervelt välja. „Miks nad sind ära ei söönud, Rein?” imestavad võttegrupi liikmed. „Kuidas miks?” imestab Kilk vastu. „Professionaalne viisakus!”

•• Kasvataja jagab lastele välja värvimislehed, millel on vihmavarjuga part, ning palub vihmavarju rohelisteks ja pardi kollaseks värvida. Juku värvib pardi punaseks. „Kuule, Juku, mitu korda oled sa punast parti näinud?” küsib kasvataja. „Sama palju kui vihmavarjuga parti,” vastab Juku.

•• Näitleja Johnny Depp USA siseministeeriumi ametnikule: „Tere! Mina olen Johnny Depp. Ma sain hiljuti teada, et „depp” tähendab saksa keeles „loll” või „idioot”. Tahan oma nime sellele vastupidi-seks muuta.” „Johnny Pped?” imestab ametnik.

SUDOKU

Pappocom

Lahendused ja vihjed. www.sudoku.com

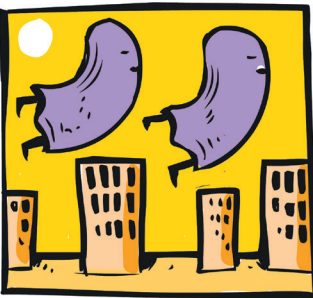
		7		6			2		
	2				3		8		
		4				6		7	
3	5			8					
		8		3		7			
				4			3	2	
2		6				1			
	1		9				6		
	8			7		2			

Sudoku EPL-i veebiväljaandes

Mängi. www.epl.ee/sudoku

MEIE PLANEET: VAIMUSTUS

Väike nüüd

Scott Adams

Peegeldus

Eesti Päevaleht tutvustab selles rubriigis huvitavate inimeste tööruume.

Linnahalli stuudio

Suures hallis linnahallis asub üks Eesti tuntumaid helistuudioid, ametliku nimega Matrix Studio. Stuudio juhataja Koit Saarmäe viib meid ühel vaiksemal tööpäeval vaatama, kuidas tänapäeval linnahallis salvestusi tehakse. Salvestatakse üha rohkem vanamoodi lindile, sest siis kõlavad palad ehedamalt.

Tekst: Mart Niineste
Fotod: Vallo Kruuser

ARVUD

1988.

aastast asub stuudio oma praeguses kohas. Varem asetses lava kõrval ajutistes ruumides.

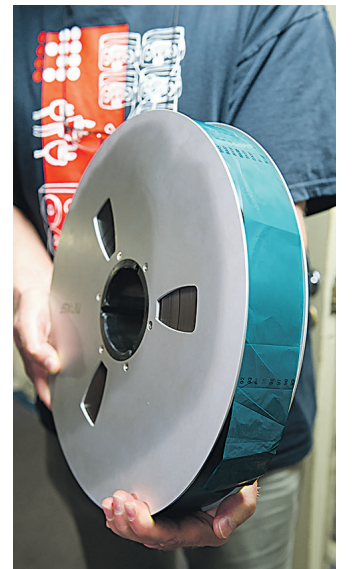
2 helirežissööri on praegu linnahallis palgal. Nii Elmu Värk kui ka Indrek Patte on siin askeldanud algusest alates.

Iga helistuudio süda on foonikaruum koos puldiga. Neid nuppe keerates ja lükates hakkavad salvestatud pillipartiid õigesti kokku kõlama. Aga ühe puldi ja kõige selle juurde kuuluva tundmaõppimine on piisav tükk tööd, et usaldada kohalikke helirežissööre, mitte hakata ise jalgratast leiutama.

Kõige kuulsam klient. Kui Robert Planti (keskel) tuurigraafikus oli pärast Eesti kontserti paar vaba päeva, valis ta vaatamisväärsustega tutvumise asemel linnahalli stuudios proovitegemise. Saarmäe meenutab, et ühe looga töötati mitu päeva ja põhjalikkusega, mida Eesti muusikute puhul naljalt ei kohta.

Makilint. Kui salvestada standardkiirusel 76 senti-meetrit sekundis, mahub siia poole tunni jagu muusikat. Saarmäe ütles, et kuna lindi kerimine võtab ka aega, kulub seda makiga lindistamisele 20–30% rohkem kui digitaalselt salvestamisele. Aga tulemus on seda väärt: lindisalvestus kõlab pehmemalt, soojemalt, loomulikult.

Kultuurikiht on siin paks. Propagandaplakati algupärane on Teise maailmasõja ajast, valvekitarr ja pintsak hilisemast. Bändipilt ja kuulutusi on stuudiosse kogunenud näituse jagu.

Otari MTR-100 lintmakk maksis omal ajal sama palju kui kaks Mercedes-Benz'i sõiduautot. Matrixi jaoks osteti nüüd kaks kasutatut.

ROBBIE WILLIAMS

TAKE THE CROWN STADIUM TOUR 2013

SINU KINODES 18. SEPTEMBRIL

WWW.ROBBIEWILLIAMS.COM
PILETID: WWW.FORUMCINEMAS.EE

PILETID SAADAVAL
VAID ÜHEKS ÕHTUKS
TALLINNAS TOIMUNUD
LIVE SHOW
SALVESTISELE KINODES
COCA-COLA PLAZA,
EKRAAN JA ASTRI